İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜLTÜR İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI KARAMİZAH MERKEZİ AYLIK YAYIN ORGANIDIR

YIL 1
SAYI 3
MAYIS
1998

MİZAH KÜLTÜRÜ

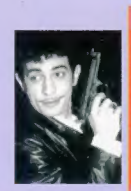

"Utanmaz Adam" Serseri ruhlu, aşırı zeki, kötülüklerini sevimliliğiyle örtebilen bir "çizgi" adam.

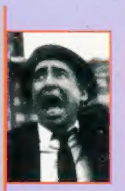

Şener Şen: Türk insanı onda gülmeyi duygulanmayı yalnızlığı ve mizahı keşfetti. O da Türk insanını..

"BU DERGİ SİZİNDİR. ALABİLİRSİNİZ!"

ALTAN ERBULAK'IN ARDINDAN

AMCABEY'DEN BEZGİN BEKİR'E UZANAN YOL.

İŞTE KARŞINIZDA "YUKİ" !

BAŞKAN TAYYİP ERDOĞAN VE MİZAH

KARA MİZAH MERKEZİ'NİN YENİ ÇİZERLERİ

KARİKATÜR USTALARINDAN ÇİZGİLER

1996'da 100 bin,
1997'de 200 bin

...ve 1998'de

400 bin ağaç daha dikiyoruz

İSTAÇ

BİLGİ İÇİN:
İSTAÇ A.Ş.
TEL :(0.212) 230 65 06-230 63 24-230 60 41
FAKS: (0.212) 296 70 46-231 76 14

İSTANBUL'A DÖRTYÜZBİN AĞAÇ
KAMPANYASI

içindekiler

GÜLÜMSEYEN ADAM ALTAN ERBULAK 2

ÇİZGİ HİKAYE: "BÜYÜK YEŞİL ÇAYIRLAR..." 8

MİZAH YAZARLIĞI VE SELAHATTİN DUMAN 10

R.TAYYİP ERDOĞAN VE MİZAH KÜLTÜRÜ.. 12

KARA MİZAH MERKEZİ: "GENÇ ÇİZERLER" 14

TÜRK SİNEMASINDA ŞENER ŞEN HADİSESİ 16

AMCABEY'DEN BEZGİN BEKİR'E 22

"YUKİ" KAHRAMAN OLURSA... 26

UTANMAZ ADAM'IN DEĞİŞKENLİĞİ 30

YİNE BİZDEN BİR USTA: LATİF DEMİRCİ. 32

KARİKATÜRİST, oyuncu, âşık, yazar, baba Altan Erbulak'ın yaşantısının temel taşı Delikır'dır. Hadımköy'de tanıyıp sırtında bulutlara uçtuğu atı Delikır. Altan Erbulak hiç yenik düşmedi, dilediğince yaşadı, sevdiği işleri yaptı. Tutkularını ertelememeyi başardı. Kimseyi sömürmedi. Günlerden bir gün, ünlü bir sirk palyaçosu, en ön sırada oturan bir kız çocuğunun hiç gülmediğini farkeder. Yanına kadar sokulup en etkili numaralarını sergiler. Küçük kız donuk bakışlarla süzmektedir onu. Hoplar zıplar, taklalar atıp sular fışkırtır; göbeğinden çiçekler çıkartıp armağan eder küçük kıza! Nafile!..

BÜYÜKŞEHİR Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Türk Sinemasının 80. yıldönümünü Aralık 1994'te 25 gün boyunca kutladı. "80 Yılda Seyrialem" üstbaşlığıyla gerçekleştirilen programlardan birisi de Yeşilçam'ın usta oyuncusu Şener Şen'e ayrılmıştı (16 Aralık 1994, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi). Metin Öztürk'ün düzenleyip Atilla Dorsay, Yavuz Turgul, Sevin Okyay, İbrahim Sadri ve bizatihi Şener Şen'in konuşmacı olarak katıldığı toplantının "heyecanlı dakikalarını" gelin hep birlikte hatırlayalım...

MİZAH KÜLTÜRÜ

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜLTÜR İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI İSTANBUL KÜLTÜR VE SANAT ÜRÜNLERİ TİCARET A.Ş. ADINA SAHİBİ
ŞENOL DEMİRÖZ

◆

yayın yönetmeni
HASAN KAÇAN
yayın koordinatörleri
HAKAN ALPİN, METİN ÖZTÜRK
yazı işleri müdürü
CEM AYTEPE
grafik tasarım
MİKAİL ERDOĞAN
uygulama
MEHMET ÇİÇEKYÜZLÜ

◆

yapım
"HETEN KETEN LEKLEMDİLİK"
281 99 49
baskı
İNCELER OFSET 576 56 44

GÖRÜNTÜSÜYLE olmasa da cırlak sesiyle tanındığını düşünürsek gördüğü rağbete fazla şaşırmamak gerek. YUKİ adlı bu sincap-tavşan karışımı yaratık radyoda akşam haberlerinden hemen önce yayınlanan vazgeçilmez günlük skeçlerin karakteriydi.

SERSERİ ruhlu, zeki, kötülüklerini sevimliliğiyle örtebilen bir adamdır. Kurallara uygun yaşayan, etrafındaki sahtekarlıklara ve kandırmacalara anlam veremeyen biri. Birgün Şeref'in başına bir olay gelir. Ardamarı "çat" diye çatlar. Şeref, artık utanmaz bir adam olmuştur. Hayatla ilgili hiçbir değer yargısı ve vefa duygusu yoktur.

Merhaba

MİZAH KÜLTÜRÜ'NÜN üçüncü sayısı da çıktı. Türkiye'de bu tür dergilerin hayat imkanı bulması gerçekten zor. Periyodik dergiler gibi çok yüksek satışlara ulaşmadığı için yayınevi sahipleri, finansörler böyle bir dergiye kaynak ayırmıyordu.

Mizah Kültürü dergisinin elinize ulaşabiliyor olmasını İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a ve Kültür İşleri Daire Başkanı Sayın Şenol Demiröz'e borçluyuz. İlk üç sayıya göstermiş olduğunuz teveccühten de anlaşılıyor ki Mizah Kültürü sadece arşiv, belge niteliği taşıyan bir dergi değil, kıpır kıpır, yaşayan bir dergi. İkinci önemli özelliği de kolay okunabilir olması.

Değerli senarist Bülent Oran Mizah Kültürü'nü ilk eline aldığında, büyük bir heyecanla telefon edip, "Ellerinize sağlık bu kadar güzel bir dergi görmedim, hem içerik olarak hem grafik olarak yıllardır aradığım dergi bu" dediğinde ekip olarak ne kadar sevindiğimizi anlatmamız güç. Basılı yayınlar okuyucuya ulaştığında tiyatrodaki gibi hemen tepki alamıyorsunuz. Ama bu tip telefonlar salonlar dolusu insanın alkışından daha etkili geliyor. Yani geçen üç aylık süre zarfında dergiyle ilgili çok güzel tepkiler aldık.

Tabii bunun yanısıra olumsuz tenkitleri de gözardı etmedik. Gelen eleştiriler doğrultusunda, ilk iki sayının yazı yoğunluğu, bu sayıda bizi daha rahat bir sayfa düzenine yönlendirdi. Gene bu sayıda görsel malzemeyi daha etkili kullanmaya çalıştık. Sonuçta hakem sizsiniz, sizin bu teveccühünüz sürdükçe biz Mizah Kültürü'ne gönül verenler aşkla ve şevkle çalışmaya devam edeceğiz.

Birdahaki sayıda görüşmek üzere.

HASAN KAÇAN

Bir önceki sayımızın Sadri Alışık dosyasında yer alan kaynaklar: Erman Şener, Milliyet Sanat Dergisi, s.357 ve Taner Ay, 25. Kare, s. 13

Altan Erbulak'ı 1 Mayıs 1988'de yitirdik. Ardında sonsuz bir hoşgörü, sevgi, güleryüz, kahkaha ve de öksüz fırçalar bıraktı: "Albüm"de onu eşinden dinliyoruz.

Altan: Hem "Palyaço"

FÜSUN ERBULAK

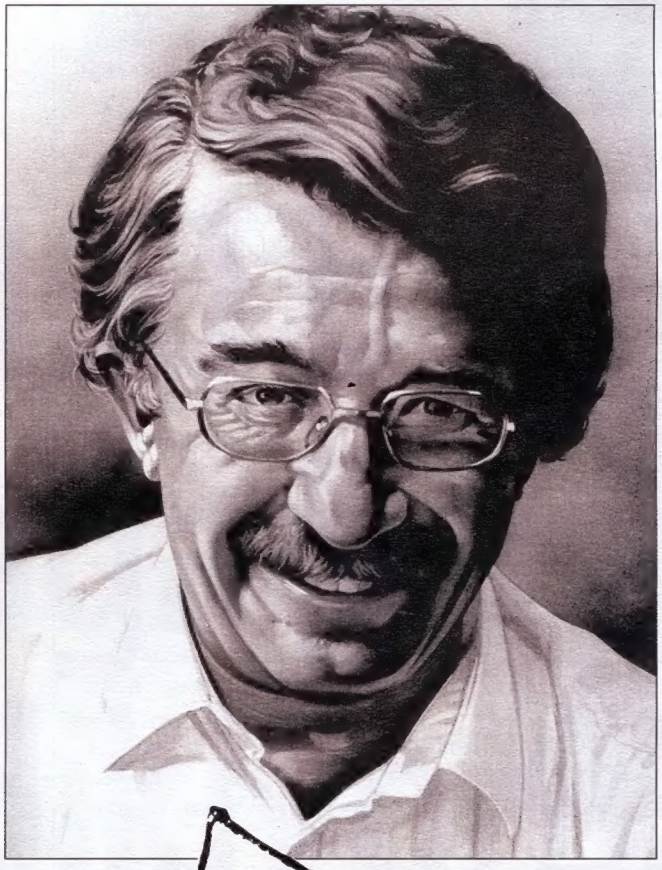

Karikatürist, oyuncu,âşık, yazar, baba Altan Erbulak'ın yaşantısının temel taşı Delikır'dır. Hadımköy'de tanıyıp sırtında bulutlara uçtuğu atı Delikır. Altan Erbulak hiç yenik düşmedi, dilediğince yaşadı, sevdiği işleri yaptı. Tutkularını ertelememeyi başardı. Kimseyi sömürmedi. Hep yol gösterici Delikır'dı çünkü.

Ortaokulu Rıfat Tafir amcasının önerisiyle Işık Lisesi'nde okumaya başladı ama lüks okulu yadırgayıp Bakırköy Ortaokulu'ndan mezun oldu.

O bir palyaço idi. Günlerden bir gün, ünlü bir sirk palyaçosu, en ön sırada oturan bir kız çocuğunun hiç gülmediğini farkeder. Yanına kadar sokulup en etkili numaralarını sergiler. Küçük kız donuk bakışlarla süzmektedir onu. Hoplar zıplar, taklalar atıp sular fışkırtır; göbeğinden çiçekler çıkartıp armağan eder küçük kıza! Nafile!..

Benim palyaçom hemen hemen hiç ağlamadı. Palyaçolar ağlamaz. Onların gözyaşları bile güldürür. On yıl olmuş Altan Erbulak aramızdan kurtulalı. Puanlı kravatı, bol pantolonu, ayağına büyük gelen ucu kalkık pabuçlarıyla, dünyanın bir çok yerinde palyaçolar güldürüyor. Güldürmek ciddi bir iştir. Çünkü "gülen insan aydınlık bakar".

KAYBEDECEKMİŞ GİBİ SEV!

Yaşar Altan Erbulak 1929'da Erzurum'da doğdu. Babası Kadri Erbulak sevecen bir insan. Ona "her şeyi sevmek zorunda değilsin ama sevdiklerini hep kaybedecekmiş gibi sev" demiş olan bir baba. Necla Erbulak ise namazında niyazında bir anne.

Babası binbaşı Kadri Erbulak'ın tayinleri nedeniyle, ilkokulun her sınıfını, bir başka kent ya da kasabada okudu Altan. Onbir yaşında Hadımköy'de atı Delikır'ı tanıdı. Sevdalandı bu ata. Ortaokulu Rıfat Tafir amcasının önerisiyle Işık Lisesi'nde okumaya başladı ama lüks okulu yadırgayıp Bakırköy Ortaokulu'ndan mezun oldu. Sonrası karışık. Karikatür çiziyor, gevezelikleri, taklitleriyle çevresindekileri güldürüyordu. Seyretmiş olduğu filmleri akşamları yatılı arkadaşlarına oynayarak ve filmin gidişatını değiştirerek anlatıyordu.

"Dokuz yaşına kadar radyonun arkasında adam aradım. Biri vardı elbet.(...) Şimdi bile arada bir çaktırmadan bakarım radyolara, kafamın bir köşesinde kalmış çocuksu beynimle. Ben aptal mıydım acaba küçükken? Değildim, öylesine değildim ki, önce yalan söylemesini öğrendim. Sonra bu yeteneği geliştirip profesyonel oldum."

TAHTA KUTUDAKİ PARALAR

Babası, altın bilezik sahibi olsun diye onu elektrikçiliği öğrenebileceği bir teknik liseye yazdırdı. O ise akademinin resim bölümünü tercih etti. "İşte boyumun kısa olduğunu o günlerde farkettim. Savaş bitti bitecekti. Kolay alışamadım kent yaşantısına. Özgürlüğüm mü kısıtlanmıştı ne? Kravat mıravat takmaya başlamıştım. Arif Dino'nun dizelerini anlıyordum; "Kentlerde yırtık abanın/peşinden/köpekler hav-

lar./Köyler aksinedir."

Altan Erbulak, Adalet Cimcoz'un Maya Galerisi'nde, ilk karikatür sergisini açtı. Artık dergilerde çizerek para kazanmaya başlamıştı. İlk kez Paris'e Maya Galerisi'nde bir tahta kutuya atılan paralarla gitti. "Eee... insan o dönemde hem Güzel Sanatlar Akademisi'nde okur, hem

saat 14.00 sularında bir kadın arkadaşının Kurtuluştaki evinde veriyor. Doktor fobisi olduğu için, yıllardır çekmekte olduğu nefes darlığı nedeniyle ameliyata bir türlü razı gelmemişliği ve sigarayı bırakmamışlığı var. "Askerlik ve Paris anılarım bitmez," çok sık kullanmış olduğu bir cümle...

hem "Delikır" olmak!

de Babıali'de resimli roman kopyaları çizerse, kendini Baytekin'le Namık Kemal arası bir şey gibi görürdü. (...) Ne garip bu gün, profesyonel olduğum her daldaki ilk yapıtlarımı hep Bakırköy Ortaokulu'nda verdim. İlk konulu karikatürlerimi, okulun duvar gazetesine çizdim. İlk kez bu okulda aşık oldum. Hem de sırılsıklam."

Humphrey Bogart'ın filmlerini beğeniyor. Bu büyük oyuncu yakışıklı değil ama genç kızlar sonunda hep ona kalıyor. Bu nedenle avunuyor Altan. 1957 yılında, ressam Firuz Aşkın'ın kızkardeşi Altan ile evleniyor. Nikah şahitleri Altan Karındaş İle Altan İlkin. Bu evlilikten Altan adında bir kızları oluyor. Üç Altan'lar!..

HADIMKÖY'DEKİ "DELİKIR!"

Haldun Dormen'in teklifi üzerine bir kereliğine profesyonel tiyatroda rol alıyor. Ve sahneyi bir daha terk edemiyor. Yeni Sabah gazetesinde baş sayfa karikatüristi oluyor. 1962 yılında aynı tiyatroya çiçeği burnunda bir kız oyuncu giriyor. Altan'ın sevgilisi rolünü üstleniyor "Ayı Masalı"nda. Ve 1964'te evleniyorlar. 66 ve 69 yıllarında erkek çocukları doğup ölüyor. 69'da Devlet Opera Balesi'nde "Midas'ın Kulakları" operasında "Berberbaşı" rolünü inanılmaz bir başarıyla oynuyor. Provaya gitmiyor çünkü o gün prova çizelgesine "solistler provası" yazılmış. Ertesi sabah sahne amiri "neden provaya gelmediniz" diye sorunca "ben solist değilim ki" diye yanıtlıyor. Ve "elbette solistsiniz" cevabına yıllar yılı gülüyor.

"Çitlenbik" adlı filmle Yeşilçam'a giren Altan yıllarca film çeviriyor, skeçlerde oynuyor, sunuculuk, şovmenlik yapıyor. Karikatür ile oyunculuğu aynı ölçüde önemsiyor. Ve 75'te bir kızı daha oluyor; Sevinç Erbulak.

Altan Erbulak, Avrupa'nın hemen her köşesini görüyor. Milliyet gazetesinden görevli olarak spor karşılaşmalarına gönderiliyor. Haslet Soyöz ile politik söyleşi ve çizimler yapmak için Ankara'ya gidiyor. Halit Kıvanç ile ikili programlar sunuyorlar. Hep erken kalkıyor, hep çok çalışıyor. Hep güleç, hep neşeli kalabiliyor. Ve kadınlar ondan çok hoşlanıyor. Ve 1988'de Ali Poyrazoğlu'nda oynayıp Milliyet'te çizerken, son nefesini 1 Mayıs günü

Yaşam öykülerinde nedense ayrıntılar atlanır. Oysa şeytan ayrıntıda gizlidir. Altan'ın anılarının filme çekilmesi en büyük arzumdu. Bir türlü gerçekleşemeyen bir arzu!..Yaşantısının temel taşı Delikır'dı. Hadımköy'de tanıyıp sırtında bulutlara uçtuğu atı, Delikır. Kronolojiye başkaldıran ve bitiremediği anıları müthiştir. Sözü Al-

Haldun Dormen'in teklifi üzerine bir kereliğine profesyonel tiyatroda rol alıyor. Ve sahneyi bir daha terk edemiyor.

tan'a bırakıyorum. Daha doğrusu bana ayrılmış olan bu sayfa sayısını aşmamak için yazdıklarını yağmalıyorum.

Altan Erbulak Güzel Sanatlar Fakültesinin öğrencisidir. Yıl:1950.

"- Bizim buradaki ahıra yeni bir at verdiler. Görmek istersen git bak. Ama sakın binmeye kalkma! Delinin biri. Hayvanın delisi de ne ola ki!(...) Bir adım daha attım. Artık sıcacık nefesini duyuyordum yüzümde. Alev alev yanıyordu.(...) Yürüdüm, başım karnına değiyordu. On bir yaşındaydım.(...) Hiç arkama bakmadan bir adım attım. Nefesi ensemdeydi. Bir adım daha. Durdum. Koskocaman kafası ile sırtımdan itiverdi.(...)

'Hadi' dedim. Uçtuk mu, kanatlandık mı bilmiyorum. Rüya gibiydi. Sanki ata değil uçan bir halıya binmiştim. Göğe değiyordu başım, bulutların içinden geçiyorduk."

Delikır'a ilişkin satırlar oldukça fazla. Ama bu dostluğun bir de atıcı finali var. Aile Hadımköy'den ayrılınca, yıllarca göremiyor atını ve günün birinde onu ziyarete gidiyor. Askeri birliğin atı değil artık Delikır; kocamış. Sucu arabasını çeken atlardan biri.

"Araba yürümüyor. Bidonların çalkantısı susuyor, tekerlekler susuyor, kırbacın sesi de. Atlardan kirli beyaz olanı şimdi bir yontu sanki. Bakışıyoruz kirli beyazla!

Yoo, hayır... olamaz! Bu kirli beyaz at Delikır olamaz. Çabuk söyleyin bana. Bağırın. Herkes birden bağırsın: 'Delikır sen misin?' Silkiniveriyor kirli beyaz.

1962 yılına kadar evli kaldığı Altan Hanım ile kızları Altan. (Adı daha sonra Ayşe olarak değiştirildi)

-Çekil be çocuk. Belamısın sen?

- Bu Delikır değil mi? / He.. Delikır ya. Nereden bilirsin onun adını? / İzin verir misin onu biraz seveyim? / Ee sev gayri. Sevmezsen gavurun kımıldayacağı yok.

Yavaşça yaklaşıyorum yanına: 'Merhaba Deli. Merhaba Delikır'ım.' Ve sarılıveriyorum boynuna. Her tarafı titriyor Delikır'ın. Geniş sert alnını alnıma sürtüyor yumuşacık. Artık ağlıyorum, hıçkıra hıçkıra, sarsıla sarsıla, doya doya ağlıyorum. Ve elimden hiç bir şey gelmiyor. "

Hiç teslim olmadı. Yaşantısı boyunca "nasılsın?" diye sorulduğunda sürekli "at gibiyim" diye yanıtladı Altan. Hoşgörüsü, neşesi sonsuz bir başkaldırı eşliğinde seyretti. Hiç yenilmedi; hiç yenik düşmedi. Dilediğince yaşadı. Sevdiği işleri yaptı. Tutkularını ertelememeyi başardı. Kimseyi sömürmedi. Yol göstericisi Delikır'dı çünkü. Ve dostları, sevgilileri onu hep Delikır gibi sevdiler. Sonuna kadar dirençli, devingen yaşayabilmeyi Delikır'dan öğrenmişti. Sonu, onun sonu gibi olamazdı. O hiç teslim olmadı, hiç ehlileşmedi. Atının boynuna sarılıp haykıra haykıra ağladığında, bu arabaya koşulmuş beygire benzemeyeceğini, bir iyice anlamıştı. Delikır gibi yaşadı ama Delikır gibi ölmedi 1 Mayıs'ta, kendisi için önemi olan bir çünde: İşçi bayramında!.. Bir şiirinde ölümü anlatıyor Altan:

Yaşantısı boyunca "nasılsın?" diye sorulduğunda sürekli "at gibiyim" diye yanıtladı Altan. Hoşgörüsü, neşesi sonsuz bir başkaldırı eşliğinde seyretti.

Mavinin içindeki mavi / Denizde...
Bir balıkçının oltasındadır yaşam
Küçücük bir demirin soğuk keskinliğinde
Çırpınmak / Kurtulmak mıdır
Maviden? / Her mavi başka bir mavidir
İster istemez / Ve / Akvaryumları denizlerden
Bu mavi ayırır /
Ayırır yaşanmamış zamanları maviler ve
Balıkçının oltasındaki insafsız / bir demirin
Soğuk keskinliğindedir / yaşam
Oysa / Akvaryumda yaşamaktansa
Denizde ölüm / Doğumdur.
(İstanbul ,15 Nisan 1987)

AYNAYA BAKARKEN

"Rıfat Tafir amcanın elini öperken İstanbul'un bana neler getireceğini hiç mi hiç bilmiyordum. (...) O hafta Işık Lisesi'nin yatılı öğrencisi olacaktım. Kahvaltıdan sonra Rıfat amcanın önerisine uyarak kılığıma kıyafetime "çeki düzen" vermeye çıktık. Giydiriliyordum baştan aşağı; ve utanıyordum giyinirken. Son kez dolaştı tezgahtarın elleri üzerimde. Biraz yakamdan yukarı biraz paltonun eteğinden aşağı çekti. "Bak bakalım

"Füsun'la evlenirken takım elbisem olmadığından bizim İlhan Daner'in elbisesi ile nikah masasına oturmuş, İlhan da başka elbise olmadığı için düğüne gelememişti"

aynaya şimdi küçük bey!..." Aynada bir mahluk duruyordu.Bu benim hiç tanımadığım biriydi. Bir küçük beydi. Hadımköy'deki arkadaşlar beni böyle görseler kim bilir nasıl alay ederler diye geçirdim içimden. İşte o anda ayakkabılarımı gördüm. Sırıtıyorlardı.

Evet basbayağı sırıtıyorlardı. Onlar eskiydi. Onları taa Hadımköy'den, Delikır'la dolaştığımız tozlu çamurlu yollardan, derelerden, tepelerden getirmiştim İstanbul'a. Postalla potin arası, bağlı mağlı, kalın kösele altlı ve yukarıdaki giysilere hiç uymayan ama içten, ama sıcak bir görünümleri vardı. İşe yaradığını bilen bir güven içinde, yere sağlam basıyordu pabuçlarım. Dost pabuçlarım...

EKSİK OLAN NE?

Bir kez daha baktım aynaya alıcı gözüyle. Her bir şeylerim tamamdı, yeniydi, pırıl pırıldı, ama pabuçlarım, dost papuçlarım tüm o "ye kürküm ye" olayına meydan okuyorlar ve ben bir türlü küçük bey olamıyordum.Pabuçlarım başkaldırmışlardı. İleridekı yaşantımda bu olay hep yenilendi durdu. Hiç bir zaman baştan aşağı giydiklerimin tümünü, aynı ölçüde yan yana getiremedim.

Hoş tam anlamı ile istemedim galiba! (...) Örneğin Füsun'la evlenirken takım elbisem olmadığından bizim İlhan Daner'in elbisesi ile nikah masasına oturmuş, İlhan da başka elbise olmadığı için düğünüme gelememişti.

Yıllar sonra Londra'da John Woight'tan Gece Yarısı Kovboyu'nu ve Lee Marvin'den Cat Balou'yu seyrederken, kendimi bir an için de olsa onların yerine koyuşum, işte bu anılarım yüzündendir. John Woight'un, New York'a gelişiyle benim İstanbul'a gelişim arasında hiçbir ayrım yoktu. Hele Cat Balou filminde Lee Marvin'in giyinişi benim Tünel'deki... mağazasında giyinişime ne kadar benziyordu bile diyemeyeceğim çünkü, ya Lee Marvin... mağazasındaki çocuktu, yahut da Cat Balou'daki o sarhoş kovboy bendim.

Sonrası askerlik...

"Askerde Erzincan'da Kabaktepe'deyiz. 7'nci piyade alayı 10.'ncu bölüğü. Isı sıfırın altında 35 miydi 40 mıydı bilmiyorum ama iyice soğuktu işte. 135 kişilik bölükten okuyup yazma bilen iki kişi..

Onbaşı Adnan Ölçen'le onbaşı Altan Erbulak... Adnan o dönemin (1950) Fenerbahçe Boks Takımı kaptanı ve 1500 metre Türkiye Balkan Şampiyonu.

- Matarayı al gel...Dışarda bir yüzümüzü yıkayalım (...)

Ben önde, Adnan arkada çıkıp o temiz ve korkunç soğuk havayı ciğerlerimize dolduruvermiştik.

Altan, ilk karikatür sergisini Maya Sanat Galerisi'nde açıyor. Altan galerinin yöneticisi Adalet Cimcoz hanımla birlikte.

-Vay be... Bugün sıfırın altında yüz derece falan galiba, demişti Adnan. (...)Adnan matarayı bana doğru eğmiş, ben de avuçlarımı yan yana yapıştırıp suyun dökülmesini beklemiştim. Su mataranın ağzından çıkmış ama avuçlarıma dökülmemişti. Çat!... Donmuştu su... Öyle... Birdenbire... Sanki akarmışçasına donmuştu...

Adnan matarayı fırlatmış ve bölük komutanlığı odasına doğru koşmuştu. Oysa ben ondan daha önce girmiştim bölük odasına. 1500 metre Balkan ve Türkiye rekortmeni Adnan Ölçen'den bir metre daha önce. Korkmuştuk açıkçası...

- Bilmem lan... Dondu su!... - Biz de donduk o halde. - Ne donması lan... Biz öldük... Öldük herhalde... Oysa bu olayın o yörede doğal karşılandığını sıcak bir odadan çıkan sıcak suyun dışarda hemen donduğunu bilmiyorduk.(...) Ad-

Dostları Altan'ı bir meslekle tanımlayamıyorlar. Yazar, çizer, fotoğraf çeker, tiyatroda sahneye çıkar, palyaço olur... Ama çevresine sürekli gülücükler saçar..

Onunla arkadaş olanlar, her an için Altan'ın patlatacağı espriye hazır olmaları gerektiğini bilirlerdi.. Çünkü Altan, zamansız bir gülmeyi, zamansız hüzüne yeğ tutardı.

nan'daki askerlik dolu günler, tüfek as,tüfek çıkart, yat, kalk, hazrol, rahat, tüfek omza, sesleri ile geçip gidiyor. Ama akşam olunca karanlıkla birlikte bir de hüzün.

ALTAN AVRUPA'DA

"İlk yurtdışına çıkışımı anımsıyorum şimdi.Sanki gökyüzüne çıkıyormuşçasına heyecanlı ve yerinde duramayan bir garip kişiydim.Yıl 1954'tü. Aylardan da mayıstı.11 Mayıs. İki kişiydik. Naim Tirali ile ben. Bir de arabamız vardı:Citroen...(...) Karadan gidersek o araba bizi götürüp getirmez korkusu ile gemiyle Marsilya'ya çıkıp Avrupa'yı oradan fethetmeye karar vermiştik." "Dedim ya yirmi dört yaşındaydım. Paris teydim ve önce kadınlara kızlara baktım şaşkınlıkla. Gece yarısını bir hayli geçtiğimiz saatlerde bir genç kızın elindeki çantasını sallaya sallaya tek başına evine döndüğünü gördüğümde onun bu korkusuzluğu,cesareti önünde hürmetle ürperdim."

Yıl 1949. Altan, Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü öğrencisidir.

"Her sabah Cumhuriyet gazetesi geliyor eve. Cemal Nadir'in sağ alt köşedeki karikatürü bir onur madalyası gibi birinci sayfayı süslüyor. Köşedeki bir saygı ile yutuyorum çizgileri. Ve bazen saatlerce onun çizdiği bir adamın küçük parmağına, parmağındaki yüzüğe bakıyor gözlerim. Bakıyor... Bakıyorum. Değil onun çizdiği adamları, karikatürün çerçevesini bile çizmeme olanak yok!.. Bunu biliyor,hissediyor, kendi kendimi yiyor ama belli etmiyorum.

-Götür lan... Göster Babıali'de birilerine. Bakarsın sanattan anlayan birileri çıkar. Çıkar da bakarsın ünlü olursun... Biz de onur duyarız seninle. Kabarırız.

-Yok be oğlum... Adamlar köşebaşlarını tutmuşlar!.. Beni sokarlar mı hiç aralarına...

Savıma kendim bile inanmıyorum. Ama öyle olmasını... Beni kıskanmalarını istiyorum.

Altan Erbulak karikatür yaşamına 1943 yılında "Akbaba" dergisinde başlamıştı. Bu dergiye hem karikatürler çizer hem kapaklarını yapar. Hatta uzun bir dönem sürdürdüğü "Cafer ile Hürmüz" çizgi roman tipleri yayınlanır... 1959 yılında Medrano Sirki'nde palyaçoluk yaparken bile, kendine boş zaman yaratıp desen çizmeyi sürdürür.

"Madam Hella sirkin patronuydu. Yeni Sabah gazetesi, Teoman Orberk eşliğinde gönderdi beni Medrano'ya. Bir hafta palyaçoluk yaptım. Bu bir hafta bir yana, tüm yaşantım bir yana. Öylesine etkilendim sirkten. 'Sirk bambaşka bir dünya' dır. Trapeze çıkan assolist oyuncu bile diğer arkadaşlarının giysilerini ütüler bilir misin ?(...)"

ASLANLARA KEDİ ATMADIM!

"Ben sabahları kocaman çatalların ucuna takılmış eşek kafaları verirdim. Sahi bir de canlı kedi getirdi çocuklar. Sirk müdüriyeti kedi başına on lira ödeme yapardı: Aslan kafesine atılmak üzere... Pek tabii ben kedileri atmazdım aslanların kafesine . Hayvanları severim, bildiğin gibi. (...) Sirk'te hiçbir iş, dışarıdan sanıldığı gibi eğlenceli ve kolay değildir. Sonra cüce palyaço arkadaşım vardı. Birlikte çıkıyorduk sahneye,ramp ışıklarına.(...)

- Ben dünyanın her yerine gittim. Aklına gelebilecek her yerine. Ama gezip gördüğüm bir tek kent bile yok koca dünyada. Ben buranın malıyım sirkin . Anı yazarım. Günlük tutarım. Olsa olsa çadırın yakın çevresini bilirim. Başkaca yaşam biçimine gereksinme yok. Ben sirkte ölmek isterim. Anlıyor musun Altan? Anlıyorum, çünkü benim de bu denli sevdiğim gazeteciliğim ve tiyatroculuğum var." Sonra da Altan Erbulak'ın 1950'li yılların sonlarında bir dizi filmde canlandırdığı "Çitlembik" rolüyle büyük ün kazandığını görürürüz.

"...Ve bu işten de para kazanayım diye bazı işler yapıyorum. Bunların içinde özellikle mesela radyo reklamcılığı, yahut geçen yıllarda yaptığım sinema oyunculuğu var. Bunları itiraf ede-

Füsun ve Altan Erbulak yaşamlarının 26 yılını tutkulu bir bağlılıkla geçirmişlerdi.

yim ki pek isteyerek yapmıyorum. Çünkü hem benim için çok büyük yorgunluk oluyor,hem de yaptığım işin iyi olduğuna inanmıyorum." "Sinemacılıktan kaçışımın en büyük sebebi: Terlik imalathanesi gibi oluşu bizim sinema endüstrisinin.

Sinemaya yıllarımı verdiğim için bunu rahatlıkla söyleyebilirim. Olmayan senaryolar, olmayan rejisörler,olmayan kameramanlarla yıllarca çalıştım. Bunlar şimdi sinema dünyasını,özellikle Yeşilçamı kızdıracak ama Türk sinemasının hiç bir şekilde ilerleyememesinin sebeplerinin en önemlisi 'terlik imalatçılığı' yapmalarından dolayı geliyor. (...) Ama maalesef bizimkiler yabancı meslektaşlarının seviyesine hiçbir şekilde ulaşamadılar.

"SİNEMADA KARIN DOYMUYORDU..."

Ulaşamadıklarını yabancı filmler geldiğinde onları izlediğimiz zaman görüyoruz. Onun için sinemadan kaçtım. Çünkü sinema insana hiç bir şey vermiyor. Kaçmak zorunda kaldım. Bir de işin maddi yönü var. Türk sinemasında beş altı isim dışında öbür isimlerin çok az para aldıklarını, hatta hiç alamadıklarını biliyorum."

"Biliyorsunuz bir de benim tiyatroculuğum var üzerinize afiyet. Bu maalesef tedavisi olmayan 'kendini gösterme hastalığına' yakalanalı 15 yıl oluyor.

Amatör mamatör derken,kaptırıverdik kendimizi.Sakın bundan şikayetçiyim sanmayın beni. Gazetedeki yorgunluğumu tiyatroda unutuyor,tiyatrodaki terimi gazetede kuruturken dinleniyorum. (...) Tiyatro bir başka alemdir, bir başka dünya. Siz gelir koltuklarınıza oturur,oyunu seyreder gidersiniz.

Duyduklarınız sadece oyunun lafları , müziği, efektidir. Gördükleriniz ise dekorlar,bir de kendini Napolyon , doktor,general veya kontes sanan oyunculardır.

Göremediğiniz, hatta görseniz de inanamayacağınız bir tarafı vardır tiyatronun. Sahne arkası. Biz oyuncular sahne arkasına 'kulis' deriz. Tiyatroyu bir başka alem,bir başka dünya yapan yer burasıdır işte. Eğer 'kulis' olmasa,hiçbir babayiğit tiyatroculuğa iki günden fazla dayanamazdı inanın.(...) İşte o zaman 'kulis' ekmek gibi,su gibi yetişir imdadımıza. Yaşadığımızı anlarız . Hani 'tiyatronun bir havası vardır' derler ya, bizim için hava 'kulis' tir. Orada nefes aldığımızı anlarız."

Altan Erbulak'ın ardından arkadaşları çok şeyler yazdılar, çizdiler. "(...) Herkese, en çok da seni kıranlara, incitenlere gösterdiğin sonsuz hoşgörü, anlayış kaldı.Sevgiler,sevgililer, karın, çocukların, dostluklar, güzellikler kaldı. Kalemler, fırçalar, bilgisayarlar, telsizler kaldı. Seyircilerden gelen telgraflar, adına koyacağınız ödül, kuklan, palyaço kılıkların kaldı..." (Ali Poyrazoğlu). ■

"Sinemaya yıllarımı verdiğim için bunu rahatlıkla söyleyebilirim. Olmayan senaryolar, olmayan rejisörler, olmayan kameramanlarla yıllarca çalıştım"

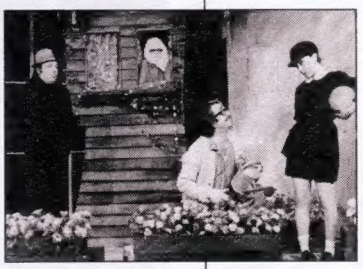

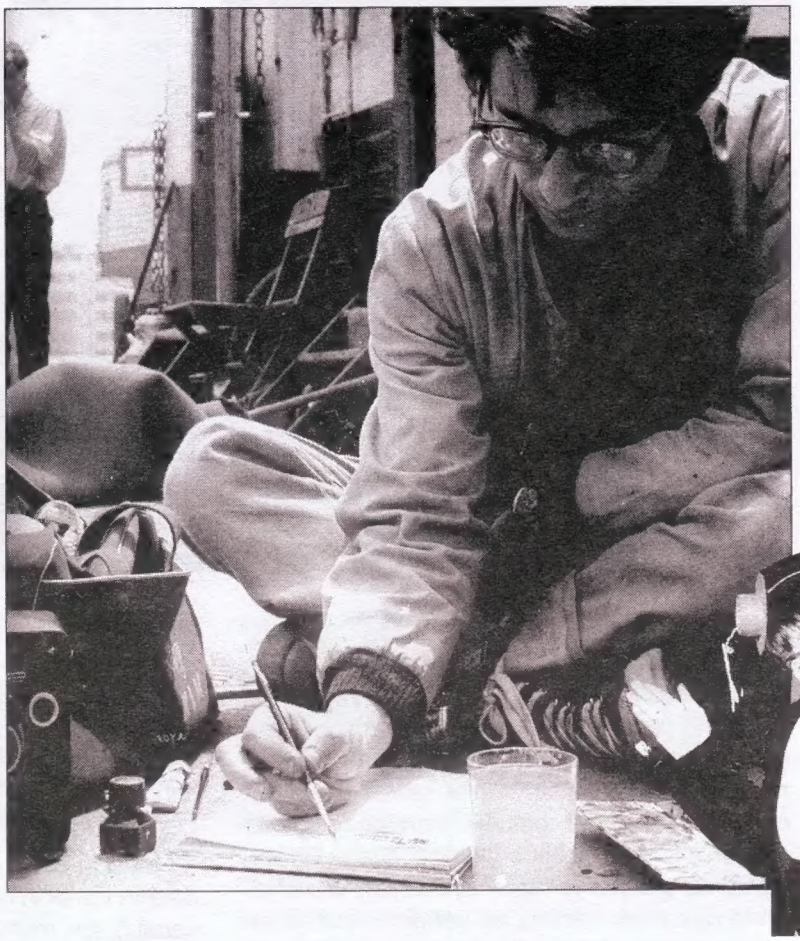

Altan Erbulak 1959 yılında bir yandan Medrano Sirki'nde palyaçoluk yaparken "zamansız mekanlarda" desen çalışırdı.

Kaynaklar:
1-Ali Poyrazoğlu "Güle Güle Moruk" Cumhuriyet, Pazar Eki, 22 Mayıs 1988)
2- Albüm Dergisi, Mayıs 1998, Sayı 4

BİR ÇİZGİROMAN:

LEVEND ÇANGA

"Büyük yeşil çayırlar"

1

ÇİZGİROMAN ÜSTÜNE

Ülkemizde çizgiroman alanı sanatçının ruh ve dünya görüşünü yansıtmaktan ziyade toplumsal ve yaşamsal olaylar üzerine yapılanmıştır. Yani çizgi romanlarımızda sanatsal ürünler sanatın veya sanatçının çevreyle ve toplumla olan ilişkilerini baz alıp, onların karizmalarını işlemiştir. Klasik diyebileceğimiz aksiyon ve maceraya dayalı, kahramanı olan çizgiromanlarımız ise genelde batılı sanatçıların düşünce yapısını içeren bir zihniyete dayalı tarzlar denemiştir.

Yine de çizgiromansal zenginliklerimizin büyük bir kısmını teşkil eden bu bölümün en belirgin özelliği, ortaya çıkardığı kahramanlardır. Gerek dünyanın pek çok ülkesinde, gerekse ülkemizde çizgiromanın geniş kitlelere ulaşabilmesini kahramanlar sağlamıştır. Bilhassa milli yönleri gelişkin ve altyapısı (senaryo ve çizgi) sağlam çizgiroman kahramanlarımız kısa sürede halkımızın ilgi ve beğenisini kazanmıştır.

Mesela biraz geriye gidersek rahmetli üstad Sezgin Burak'ın ölümsüz eseri Tarkan fırtınasının yarattığı etki müthiştir. Öyle ki, Tarkan'ın yayınlandığı Hürriyet gazetesi yeni maceraları ilk sayfadan ve neredeyse yarım sayfalık anonslarla duyurmuştur. Sadece Tarkan için bile gazeteyi aldığını nakleden pek çok okura bu seçimlerinden

BİR ÇİZGİROMAN:

LEVEND ÇANGA

"Büyük yeşil çayırlar"

②

Türk çizerlerden, özellikle hazırladığı mistik maceralarla adını duyurmuş Levent Çanga'nın "Joker" dergisinde yayınlanmış bir çizgi öyküsü..

dolayı gazetenin verdiği önem övülmeye değer. Kısa bir giriş de ülkemizde dokuzuncu sanatla en çok alış verişi bulunan sinemaya yapmak lazım. Çizgiromanların ve kahramanların okur üzerindeki etkisi ve ilgisini gören sekizinci sanat "yönlendiricileri" önce bu dalı sıkı bir incelemeye almışlar, ardından eldeki kahramanlar bitince dışarıya açılmışlar. O da yetmemiş yeni yeni çizgiromansal kahramanlarla kendi sanatlarına eserler kazandırmışlardır.

Yalnız şu konuya da dikkat çekmek gerekiyor: Kahramanlarımızın ömürleri çizerlerin ömürleriyle kayim olduğundan dolayı ne yazık ki pek çok kahramanımız dergilerimizden, basınımızdan, beyaz perdeden kısacası hayatımızdan terki diyar etmiştir. Tarkan, Amcabey, Malkoçoğlu bu kadersizliğe en iyi örneklerdendir. Bir de ressamı şu anda çizmediği için mahrum kaldıklarımız var; Karaoğlan, En Kahraman Rıdvan, Kara Murat vb. gibi.

Bilhassa ABD'de, genelde Comics Group ve Syndicate (Şirket Grup ve Sendikaların) tekelinde olan kahramanları, mevcut yaratıcıların ve ilk ressamlarının ölüm ve işten ayrılması gibi sebeplerle asla ölmezler. Yasal hakları şirket ve sendikalarda olan kahramanları hazırlayan ekipler ki bu ekipler genelde 3-7 kişiden oluşur - firma yetkililerince gerekli görüldüklerinde yeni elemanlarla değiştirilir. ■

Selahattin Duman son dönemin gazete köşeyazarları arasında mizahi üslübuyla sivrilen bir isim. Duman'la "Hürriyet"te yapılan yazarlık serüvenini aktarıyoruz.

'Ben mizahçı değilim!'

MİKAİL ERDOĞAN

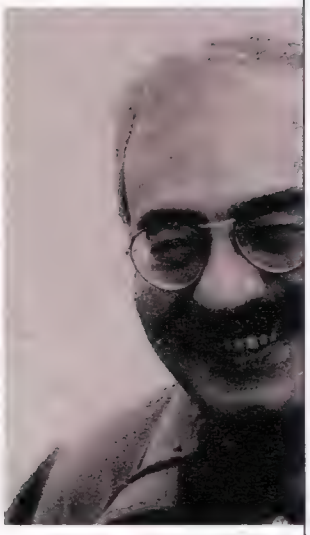

Oynamıyorum ben. Gerçekten halk tipiyim. Şaşal şişesinin üzerine Dom Perignon etiketi yapıştırılsa kaç yazar.

Mizahçı mısınız?

- Haddimi bilirim ben. Mizahçı değilim. Mizah ciddi iştir! Kendimi hiç bir kategoriye koymuyorum. Komik yazıyor olabilirim, ama benim suçum yok. Ben buyum, benim konuşma üslubum da böyledir.

- Yani sulu bir adamsınız...

- Hayır, sululuk başka bir şeydir. Sululuk dostlar arasında olur, gazetede okurlarla karşılıklı sululaşamazsınız. Bazen duygulanarak yazdığım yazıya bile okuyucu gülüyor, ben ne yapayım?

- Okurun kahkahalarla gülerek okuduğu bir yazıyı, siz de gülerek mi kaleme alıyorsunuz?

- Yok, Kendime hiç gülmem!

- Hayal gücünüz ne alemde?

- Fıldır fıldır. Ama yazılarımın hiçbiri hayal mahsulü değildir. Ya benim, ya bir yakınımın başından geçmiştir. Ben okuyucuya bir Selahattin Duman sunmuşum. Babıali'de uzun süre yöneticilik yapmış, işin mutfağında çalışmış, 40'ından sonra yazarlığa soyunmuş bir adam sunduğum. Ben ve benim hayatım. İşte kardeşim bizim gazetemiz bu, beraber olduğumuz insanlar da bunlar, gittiğimiz yerlerde de bize böyle muamele yapılır diyorum.

- Niye yapıyorsunuz böyle bir şeyi?

- Medya, insanı biraz normal çizgisinden çıkarıyor. Ruh halini bozuyor. Yani medyanın içine girip de, megalomanlaşmayan, ruh hastası olmayan insan sayısı hemen hemen yok gibidir. Zaten normal bir zeka bu işi yapmaz! Parası var, şusu busu var ama ne aile hayatı, ne sosyal hayatı, ne de bir yakını, dostu kalır insanın. Bu meslek insanı çok deforme eder. Eğer 'akli baliğ değil' ise, insanı alıp başka bir yerlere götürür. Kendisinde çok önemli güçler olduğuna dair vehimler yaratır. İşte onları iyi bir yere oturtamayınca ruh hastalığı geliyor arkasından. "Ben" diye başlıyorsun, parmağını uzatıp. Gazeteci kimliğinden sıyrıldığında da 'bir şey'sen, toplum içinde gerçekten yerin var demektir.

- Okurlarla gazeteci kimliğinizden çıkıp bir iletişim kurduğunuzu mu söylemeye çalışıyorsunuz?

- Aynen. Burada karşılıklı otururken, konumuz Eşkıya filmiyse, sizinle nasıl konuşuyorsam, okuyucuya da öyle yazıyorum. Gündemimizi biz belirleriz. Hissettiğimiz gibi. Çin gezisine gittiğimde, gazeteci gibi değil de, dışarıdan sızmış biri, bir hayali ihracatçı ya da emekli gibi yazmam ilgi gördü. Ortaya bir üslup çıktı. Halbuki klasik anlamda gazeteci kendini yüceltmek ihtiyacındadır. "Başbakanla geçen gece oturduk, telefon çaldı" derler. Öyle bir havada sunarlar ki meseleyi, "Aslında memleketi ben idare ediyorum da, sistem gereği yetki siyasilere verildi" gibisinden. Ben de "Yok kardeşim böyle bir şey" diyorum. Biz de sizler gibi insanlarız, zaaflarımız var, sersemliklerimiz var. Benimki bugüne kadar Babıali'de kimsenin kullanmadığı bir dil...

- Bu üslubu tanımlamak biraz zor oluyor. Deniyor ki, "Selahattin Duman başka tür bir mizah yapıyor". Nedir bu başka türlü mizah?

- Bir şeyler yakalıyorlar. İfadelerimde kendilerinden bir şeyler buluyorlar. Dostuyla, sevgilisiyle, karısıyla neye gülüyorlarsa, bende de onlara gülüyorlar. Üstelik bakıyorlar ki, bunlar gerçek, hayali değil!

- Serdar Turgut'la aranızda bir paralellik, bir yakınlık görüyor musunuz?

- Hayır, Serdar'ın farklı bir üslubu var. O biraz daha kalıplarla anlatıyor meseleyi. Ruh dünyasının çözümlemesine çok fazla giriyor, ama yaşadığı bir olay yok! Bir zamanlar Türk sinema yönetmenleri, Fransız sinemasından etkilendikleri dönemde entelektüel filmler yapma çabasına girmişlerdi. Ben o filmleri seyrederken hep şunu hissettim. Ayağı yere basmıyordu o filmlerin, havada kalıyordu. Bir ucube çıkardı ortaya. Yani olayın içinde hikaye yoksa, gavurun 'speechcode' dediği, kodlanmış konuşma gibi olur. İyi adam, kötü adam, âşık kız, vesaire ve yazı soyutlaşır. Yani demek istiyorum ki, Serdar daha soyut yazıyor...

- Daha Amerikan mı? Onda Amerikan tadı olduğu söyleniyor da...

- Söylerler de, ben Amerikalı değilim! Amerikalı gibi düşünmediğim için bilmiyorum. Bende, olsa olsa Anadolu tadı vardır.

- Siz şimdi halk tipi yazarı mı oynuyorsunuz?

- Oynamıyorum ben. Gerçekten halk tipiyim. Şaşal şişesinin üzerine Dom Perignon etiketi yapıştırılsa kaç yazar. Ben Aristokrat değilim. Başka bir ülkede eğitim görmedim. Ben bowling salonuna hayatımda gitmedim, nasıl oynanır bilmem. Gider bilardo oynarım ben. Ben kendim böyle olduğum için bunları yazıyorum.

- Yok mu yani Serdar Turgut'la ortak noktanız?

- İkimizde de bir protest tavır var. İkimiz de bu sistemi, gazetelerin işleyişi dahil mevcut kurumların çoğunu beğenmiyoruz. Ama bunu düzeltecek gücümüz olmadığı için içinde yaşayıp mızmızlanıyoruz.

- O sizden önce çıktı. Sizi onu yemeniz için mi çıkarttılar?

- İki gazetenin de, "yazar yemek" gibi bir derdi olmaz! İkisi de bunlarla uğraşmaz. Bu kadar köşe yazarı var ortalıkta, içinde mektup yazamayanlar var, ama bu sektör hâlâ onları koruyor...

- Herşey Çin seyahatinden sonra başladı, öyle mi?

- Öyle. Yazı yazmayı hiç istemedim. Şu kadar yıldır profesyonel bir gazete yöneticisiyim. Marifetim olan bir iş vardı, üstelik bana iyi para kazandıran. Yazı yazmayı istiyordum ama şöyle: Tuhaf şeylere meraklıyım ben. Osmanlı tarihine mesela, eski Türkçeden çeviriler yapıyorum. İlgi alanıma giren şeyleri alıp bir kenara koyuyorum. Mesela Türkiye Cumhuriyeti'ndeki tek idamlar listesi bendedir. Bunun için, üşenmeden 800 bin sayfa, Kavanin mecmuasını, 25 bin sayfa, eski yazı belgeyi tek tek karıştırdım. Mahkeme zabıtlarına kadar ulaştım. Kafamda şu vardı: İleride rahatlar ve daha fazla vakit bulursam, oturup bunu bir kitap haline getiririm...

- Son zamanlarda isminizi bilmeyen yok. Bunun için 40 yaşını mı beklemek gerekti?...

- Yazı yazmaya başlayıncaya kadar bir kızılderili gibi yaşıyordum. Katiyen fotoğrafımın çıkmasını bile istemiyordum. Ne gereği var diyordum, zaten bir marifet yaptığıma da inanmıyordum. Profesyonel gazetecilik, sonuç olarak, müteahhitlik! Bunlar benim yapıma ters geliyordu. Ama 'babanın' gezisinden sonra tabiri caizse, randevu evinde basılan aile babasına döndük! Türkiye Cumhuriyeti bizi bastı, bizi duymayan kalmadı.

- Serdar Turgut nasıl genel yayın yönetmenini öldürme planlarını yazıyorsa, siz de Zafer Mutlu hiyaseleri yazıyorsunuz...

- Serdar'la yeni tanıştım, kanım ısındı. Bir barın önünden geçiyorduk, içeride batakhane görüntüsü vardı. Dedi ki, "Sen kavga edebiliyor musun abi, ben hiç edemem de". Ediyorum dedim. Çünkü ben edilebilecek bütün kavgaları yaptım. Bacağımdan da bıçaklandım. Yani aramızdaki fark şu: Ben genel yayın yönetmenimi öldürmek isteseydim, öldürürdüm! Ama ben benimkinden çok memnunum. Sadece genel yayın yönetmenimden değil, bir dolu yazardan da söz ediyorum ben. Hepsini çok severim. Normal hayatta da, onlara bulaşır, sataşırım. Devamlı bir iğneleme halidir bizimki. Lise coşkusuyla yaşanan bir geyik muhabbeti. Yazılarda da üslup böyle gidiyor. Tavla oynanırken tasarlanan bir gazetedir Sabah. Toplantıları öyle uzun uzun panellere dönüşmez. Kararlar çok çabuk verilir, işler yapılır, gerisi tavla, gırgır, şamata. Bizim gazetenin meşrebi bu. Bu da tabii yazılara yansıyor.

- Yazılarınızda haber olmadığı için sıkıntıya düşüyor musunuz?

- Bu kendi tercihim. Ben gündemle hiç ilgilenmiyorum. Çünkü ilgilenmek istesem de, sıra en son bana gelir. Bir tespite göre 575 tane köşe yazarı var. Her sabah bu memlekette yeni bir akıl verecek 575 insan! Halkın bu tür akıllara itibar ettiğini zannetmiyorum. Onun için gündemimi kendim belirliyorum.

- Gazete okumaya vaktiniz kalıyor mu sizin?

- Arkadaşlarıma yaptığım en büyük kötülük onların yazılarını okumadığımı söylemek! "Manşet neydi?" diye sorarım. Numara tabii. Kendi kendime kaldığımda okuyabiliyorum, çoğunlukla gazetede değil!

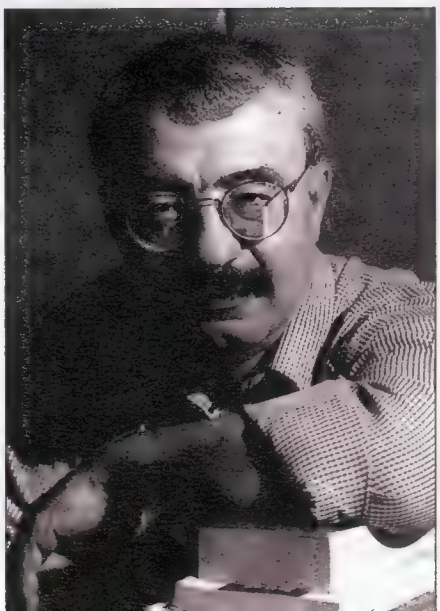

- Ama vaktinizin çoğunluğu gazetede geçiyor. Bir de merak ediyorum, kimle beraberdir bu adam, yalnız mıdır, sevgilisi var mıdır, bankada parası vardır ama harcayacak vakti var mıdır?

- 74'ten beri evliyim. Yani bir eşim var. Hobilerim de var: Satranç, tavla. Sonra futbol oynarım. Çok geç kalkarım. Gece yaşayan tiplerdenim. Bu gazetenin odası sürekli açıktır, burada bir entelektüel faaliyet göstermek mümkün değildir. Ama ben de o faaliyetlere hevesliyimdir. Yakın tarihimize meraklıyımdır, belgeleri okurum, eski Türkçe'den çeviriler yaparım. Burada gazetenin başlıkları dışında hiç bir şey okuyamam. O faaliyetleri evde sürdürürüm. Normal ev hayatınız varsa, bu da her zaman mümkün olmuyor. Dolayısıyla iki evim var. Merkez Fenerbahçe, ailemle yaşadığım yer, şubem ise Ataköy'de, orayı çalışma mekanı yaptım.

- Niye böyle bir şeye ihtiyaç duydunuz?

- Biz bilgi bombardımanı altındayız. Gündem sürekli değişiyor. Eskiden böyle değildi, çocukluk günlerimi hatırlıyorum. İsmet Paşa bir şey söylerdi, Türkiye bütün hafta onu tartışırdı. Şimdi, akşama kadar 70 tane siyasi bir şey söylüyor, lafı anlamayı bırakın, duymanız mümkün değil. İnsan artık aldığı bilgiyi algılayacak zamana sahip değilse, sersemleşmiş demektir. İşte o yüzden ben, kendimi koruyabilmek için belki, belli alanlar seçip, oralarda derinleşmek istiyorum. Halbuki, modern hayat bize aksini söylüyor, "Haberin olsun, satın al, tüket ama derinleşme, böyle inek gibi yaşa!" diyor. Haftada dört gün Ataköy'de bol bol okurum, birbirine uymayan, alakasız bin bir türlü not tutarım.

- Siz nelere gülersiniz?

- Zeki şeylere. Zeka sersemliğin ihbarıdır!

- Siz de gazetede her gün ihbar mı yapıyorsunuz?

- Bir anlamda öyle.

- Hayatı hafife alıyor musunuz?

- Hayatı hafife almıyorum. Hayatı ciddiye alma çabalarını hafife alıyorum.

- Güne nasıl başlarsınız, asık suratlı mı, neşeli mi?

- Sabahları güne başlamam, günü bitiririm. Bir gün Dinç Bilgin "oğlum erken yat" dedi. "Erken yatıyorum efendim, sabah olunca yatarım" dedim. Sabah 10'da sekreterim başlar telefon etmeye, yarım saat arayla 13'e kadar devam eder. Müthiş keyifsizimdir güne başladığımda. Çay bağımlısıyım, gün açıldıkça ben de açılırım.

- Siz halk popülizmi yapmıyorsunuz ,öyle mi?

- Vallaha yapmam, tavrım değildir. Halka ait olan şeyleri yüceltmem. Aziz Nesin bu milletin % 60'ı aptaldır dedi. Millet aptal olduğu için kızdı! Türk halkı için büyük iltifatta bulundu, anlamadı Türk halkı. Yüzde 40'ı yani, 25 milyonu akıllı dedi. Cömertlik etmiş Aziz Nesin! Bırak Türkiye'yi, Avrupa'dan 25 milyon akıllı insan çıkmaz. Onun için halk dalkavukluğu hiç işime gelmez. ■

Yazı yazmaya başlayıncaya kadar bir kızılderili gibi yaşıyordum. Katiyen fotoğrafımın çıkmasını bile istemiyordum.

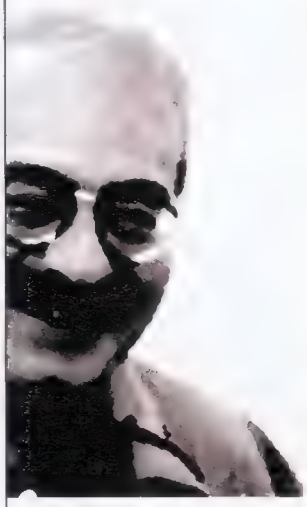

Bir tespite göre 575 tane köşe yazarı var. Her sabah bu memlekette yeni bir akıl verecek 575 insan! Halkın bu tür akıllara itibar ettiğini zannetmiyorum. Onun için gündemimi kendim belirliyorum.

(Hürriyet Gösteri, Mart 1997, Ayşe Arman'ın bir yazısından faydalanılmıştır.)

Bir ara Karakedi çıkmıştı. Sadık bir okuyucusuydum. Hatta Hasan Celal Güzel'in bu dergide parmağı olduğunu biliyorum. Herhalde espirili kişiliğine onun tesiri olmuştur!..

Başkan ve mizah kültürü

HASAN KAÇAN

Sayın Başkan" Kara Mizah Merkezi"nin hazırlamış olduğu "Mizah Kültürü"dergisinin 3. sayısında "Mizah Kültürü" dergisi ve "Türk Mizahı" üzerine zatıalinizle bir roportaj yapmak istiyoruz. Sanata değer ve azami destek veren bir belediye başkanı olarak mizaha nasıl bakıyorsunuz?

- Kara Mizah Merkezi'nin faaliyetlerini ve Türk Mizahı'na kazandırdığı gençleri memnuniyetle izliyorum. Gene bu merkezin Türk ve Dünya Mizahını geniş kitlelere yaymak için çıkartmış olduğu "Mizah Kültürü" ergisini de coşkuyla okudum. Mizah dünyasında bir boşluğu doldurduğunu düşünüyorum. Mizah Kültürü Dergisi rahat okunan bir dergi olmanın yanısıra kaynak olabilecek bir özelliğe sahip. Bundan dolayı sizleri tebrik ediyorum.

"Her sanat dalında olduğu gibi mizah da içinde irfanı barındırmalıdır. Tenkit ettiğimiz kişiler dahi eserinizden zevk almalı ve kendince bir ders çıkarabilmelidir. Kısacası zarif olmalıdır."

- İltifatınıza teşekkür ederiz.

-Biz İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak bu projeye destek verip,dergiyi ücretsiz olarak mizah severlere ulaştırıyoruz. Sizler de aynı gayretle kaliteyi her geçen gün arttıracaksınız. Hep beraber Mizah Kültürü'ne destek vermiş olacağız. Bu benim için büyük bir mutluluk... Biraz da bu mutluluğun sebebi uzun yıllar mizahtan uzak kalmam. Gençlik yıllarımda bir süre "Akbaba"yı incelemiş, Üstad'ın (Necip Fazıl Kısakürek) yayınlamış olduğu "Borazan" dergisi ile heyecan bulmuştum. Ne yazık ki bu dergi 2 sayı çıkabildi.Sonrasında Gırgır'ın çok yaygın olduğu dönemlerde birkaç kez okuma fırsatı buldum. Açık söylemek gerekirse bize pek hitab etmedi. Mizah Kültürü'yle ilk ciddi, ağırlığı olan geçmişe ve geleceğe ışık tutan bir dergi ile karşılaştım. Bu tür çalışmaların çok olmadığını zannediyorum. Bunu bir iltifat olarak almayın.

- Sayın Başkan sizin mizahla aranız nasıl; mizahi eserleri takip edebiliyor musunuz?

- Periyodik olarak yayınlanan mizah dergilerini maalesef takip edemiyorum, ancak günlük gazetelerde yayınlanan karikatürleri, mesela Salih Memecan'ın karikatürlerini ilgi ile izliyor ve gülüyorum. Mizahi eser olarak ise bizim kültürümüzde yer alan menkıbeleri, latifeleri, nükteleri okumuşumdur. Küçük bir sözün içerisinde derin anlamlar taşıyan mizahı daha çok seviyorum.

- Yoğun programınızdan dolayı size ancak 3. sayıda ulaşabildik. Hazır bu fırsatı yakalamışken kolay kolay bırakmak niyetinde değiliz. Efendim, beğendiğiniz mizahçılar kimlerdir?

- Aziz Nesin'in ilk dönem eserlerini beğenerek okumuşumdur. Bizim zamanımızda Rıfat Ilgaz'ın Hababam Sınıfı'nın filmleri çevrilmemişti. Okul yıllarımda çok güldüğümü hatırlıyorum. Hakikaten mizah hayatımızın ölmez bir eseridir. Karikatürde ise Semih Balcıoğlu, Hasan Aycın ve Hasan Kaçan (gülüşmeler) beğendiğim çizerlerdir.

- Peki hiç müptelası olduğunuz bir mizah dergisi olmadı mı?

- Bir ara Karakedi çıkmıştı. Karakedi'nin sadık bir okuyucusuydum. Hatta Hasan Celal Güzel'in bile bu dergide parmağı olduğunu biliyorum. Herhalde espirili kişiliğine Karakedi'nin tesiri olmuştur (gene gülüşmeler).

- Sayın Başkan son bir soru, mizahtan beklentiniz nedir?

- Her sanat dalında olduğu gibi mizah da içinde irfanı barındırmalıdır. Tenkit ettiğimiz kişiler dahi eserinizden zevk almalı ve kendince bir ders çıkarabilmelidir. Kısacası zarif olmalıdır.

- Yani, "latife latif gerektir" diyorsunuz.

- Evet, o tabii zerafet sadece mizahta değil hayatın her alanında gerekli, siyasette de...

- Sayın Başkan, bu röportaj için "Mizah Kültürü" adına teşekkür ediyorum.

KARA MİZAH MERKEZİ'NİN ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI

SİNAN ŞAKAR

İMAM CİCİ

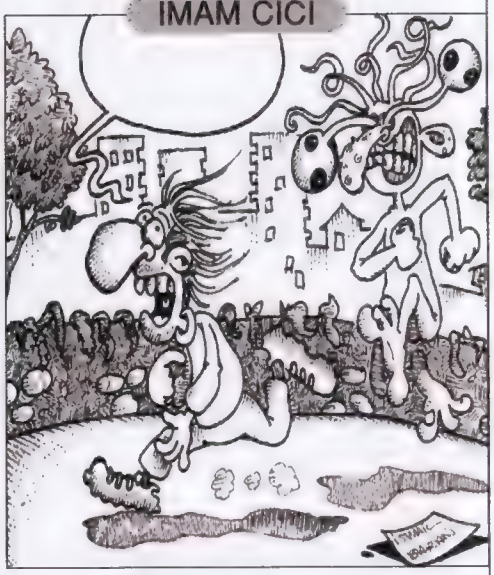

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin himayesinde sürdürülen "Kara Mizah Merkezi Karikatür Okulu"nun öğrencilerini, yarının büyük çizerleri arasında görebiliriz.

ADEM MERMERKAYA

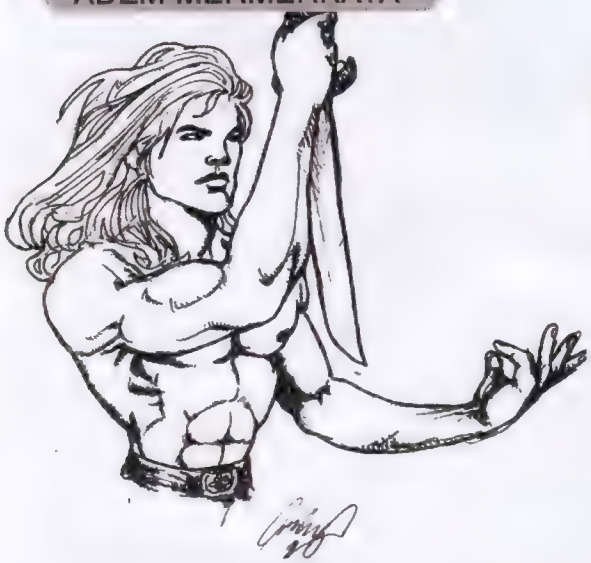

CİHANGİR ERÖNÜ

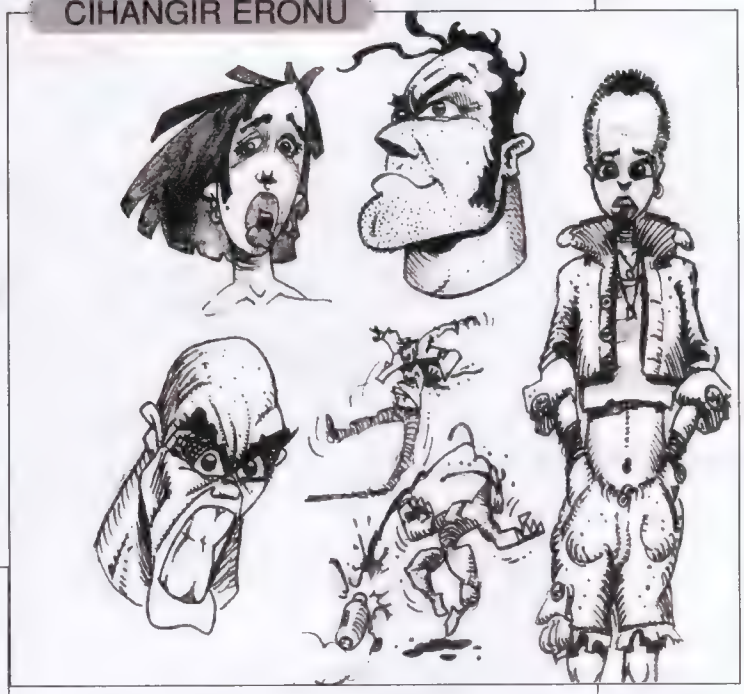

İSMAİL BARAN

ELİF ÖZMISIRCI

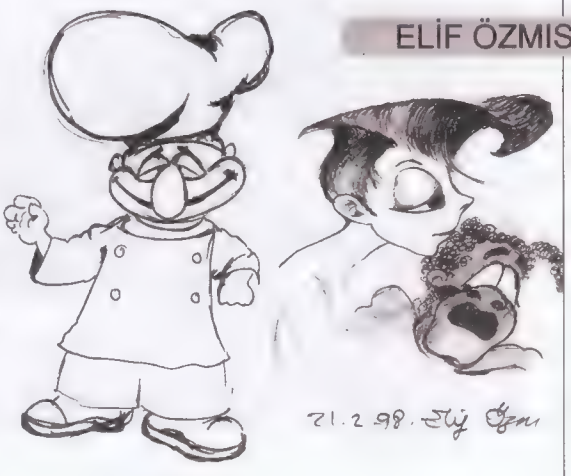

KARA mizah merkezi

KARA MİZAH MERKEZİ'NİN BAZI ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI:

İMAM CİCİ

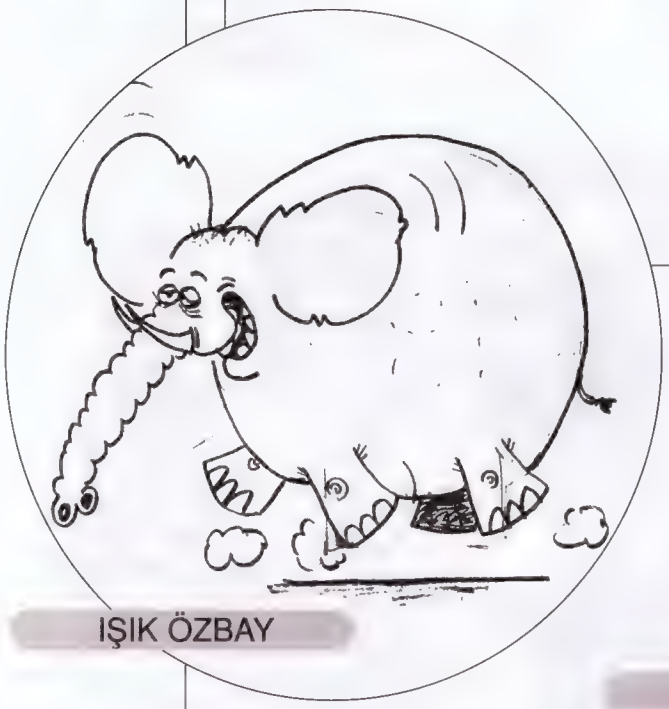

IŞIK ÖZBAY

İSMAİL BARAN

Kara Mizah Merkezi öğrencileri hocalarının denetiminde yaptıkları figür çalışmaları ve anatomi desenleri hakikaten övgüye değer. Geleceğin usta çizerleri aramızda.

İMAM CİCİ

BAŞSAĞLIĞI

Kursiyerlerden **Zübeyde Hastürk**'ün erkek kardeşi,

Muhammed Arda'nın

vefat etmesi Kara Mizah Merkezi'ni üzüntüye boğmuştur. Ölene rahmet, kursiyer arkadaşlarıyla, kardeşi ve ailesine başsağlığı dileriz.

Kara Mizah Merkezi

KARA
mizah merkezi

Fransız karikatür ustalarından Marol'un "Pilot" mizah dergisinde yayınlanan bir karikatürü. Marol'un ürünleri daha çok yuvarlak ve hacimli çizgilerden oluşuyor. Zemin tarama ve boyamalarını ustalıkla uyguluyor.

"Ankara'da konservatuar sınavını kazanamadım. Kestirmeden bir meslek sahibi olayım diye, dışardan öğretmen okulu sınavlarına girdim. İlkokul öğretmeni oldum."

Türk sinemasında bir

METİN ÖZTÜRK

"Öğretmenliği Muş Malazgirt ve İzmit'in köylerinde yaptım. Sonra anladım ki oyunculuktan başka bir şey yapamayacağım, istifa ettim."

Şehir tiyatrolarına o zamanlar eğitimsiz oyuncular da alınıyordu, yani figüran olarak...

Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı, Türk Sinemasının 80. yıldönümünü Aralık 1994'te 25 gün boyunca kutladı. "80 Yılda Seyrialem" üstbaşlığıyla gerçekleştirilen programlardan birisi de Yeşilçam'ın usta oyuncusu Şener Şen'e ayrılmıştı (16 Aralık 1994, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi). Metin Öztürk'ün düzenleyip Atilla Dorsay, Yavuz Turgul, Sevin Okyay, İbrahim Sadri ve bizatihi Şener Şen'in konuşmacı olarak katıldığı toplantının "heyecanlı dakikalarını" gelin hep birlikte hatırlayalım...

Şener ŞEN: Çekinmeden söyleyeyim, 1941 Adana doğumluyum. İnsan belli bir yere kadar yaşını saklıyor, sonra artık korkacak bir şeysi kalmıyor. 50'de İstanbul'a geldik.İlkokul bölündü... Adana ve İstanbul oldu. İstanbul'a gelince o zamanlar henüz teşekkül aşamasında olan Zeytinburnu'na yerleştik. Yani ilk Zeytinburnululardanız. Delikanlılık çağına kadar orada yetiştim. Her türlü insanla, hayatın içindekilerle, birçoklarının bilmediği, tanımadığı insanlarla içiçe yaşadım. Yani biraz gecekondu çocuğuyum ben. Sıradan, sade bir vatandaşım, onlar gibi... Sonra işte ortaokul... Bakırköy Ortakokulu; Sonra İstanbul Erkek lisesi... Liseye kadar herşey normal gitti... Fakat lisede birşey oldu. Ne olduğunu şimdi ancak anlıyorum. Meğerse o yaşlarda herkese olan şey bana da olmuş.

Lise bir türlü bitmiyor... 1'den 2'ye geçemiyorum. Lise1'e gittim, kaldım. İkinci sene gene kaldım. Üçüncü sene gene gidiyorum... ama çok devamlı talebeyim. Fakat bir türlü geçemiyorum... Üçüncü sene dediler ki "Neye geliyorsun evladım?... gelme... bekle biraz! İşte sen 'belgeli' oldun, sonra gel!" Ama ben okula gitmek için çok hevesliyim. Yani gidiyorum, kitaplar yeni... yalnız her yıl başka dersten kalıyorum... 59'da akşam liseleri açılmıştı. O liseler "yüz kere tövbeni bozmuş olsan gene gel liseleri" olduğu için oraya gittim. Orası beni aldı. Fakat üç sene normal lise, dört sene de orası... İşte liseyi yedi senede bitiren nadir öğrencilerden biriyim ben, Milli Eğitim tarihinde... Lise bitti bitmesine de, bu sefer üniversiteyi hiç gözüm yemedi. Kestirmeden bir meslek sahibi olayım diye, dışardan öğretmen okulu sınavlarına girdim. İlkokul öğretmeni oldum. Bu arada tabii sanatla, tiyatroyla ilgilenmem daha ortaokul çağlarında başladı. Oyunculuk ilginç bir tutku halini almaya başladı. Bu arada liseyi bitirdikten sonra Ankara Devlet Konservatuvarı sınavlarına girdim. Kazanamadım.

Öğretmenliği Muş Malazgirt ve İzmit'in köylerinde yaptıım. Sonra anladım ki oyunculuktan başka bir şey yapamayacağım, istifa ettim. Şehir tiyatrolarına o zamanlar eğitimsiz oyuncular da alınıyordu, yani figüran olarak... arkada, büyük prodüksiyonlarda kalabalığın içinde duran... işte eski Yunanlar, askerler, mızrak tutanlar, bayrak tutanlar... öyle başlamış oldum.

Şener Şen hadisesi !

Yavaş yavaş mesafeleri katetmeye başladım. Sinema tiyatrodayken ek iş oldu. 70'li yıllarda Ertem Eğilmez ve Arzu Film ekibine dahil oldum. Yavuz Turgul'la tanışmam da orada oldu. Hababam serisinin ilkinde yoktum. İkincisinde beden eğitimi hocası "Badi Ekrem" oldum. Bu rolle kendimi ilk defa büyük seyirci kitlesine tanıtma imkânı buldum. Sonra sonra diğer roller geldi. Artık Arzu Film'in ayrılmaz bir elemanıydım. Rahmetli Ertem Eğilmez'in 89'daki vefatına kadar da beraberliğimiz sürdü. 84'e kadar yardımcı rollerde oynamayı hiç yadırgamadım. Fakat talepler dayanılmaz biçimde artınca, ilk kez "Namuslu" filmiyle sanat yaşamımda bir sıçrama oldu. 43 yaşında star olan tek oyuncu da benim herhalde Türk sinemasında... yaşamda hep böyle gecikmelerle bugünlere geldim... Tam parlayıp star oldum derken, bu sefer de sinema bitti! Şimdi kendime bir 'çıkış yolu' arıyorum. Yaş önemli değil, geleceğe hâlâ umutla bakıyorum. Ama ne yapacağımı bilemiyorum... Yakında bir şeyler yapacağım...

Atilla DORSAY: İzninizle Sevgili Şener'e bir soru sormak istiyorum. Birtakım insanlar vardır. Yüzleri komiktir... Onları gördüğünüz zaman içinizde bir gülme isteği doğar, hiçbir şey yapmasalar bile! Sinema tarihinde böyle oyuncular vardır: Fernandel, Toto, Kemal Sunal... Senin yüzün de biraz öyle... Yani insan seni kalabalığın içinde görünce, çok kederli bir kalabalık olsa bile, içinde bir gülümseme duygusu uyanıyor. Bu bir avantaj mı sence, yoksa dezavantaj mı? Yani böyle hoş, güldüren bir yüze sahip olmak... Özel hayatında herhangi bir etkisi oluyor mu?

Şener ŞEN: Ben aynı fikirde değilim... Çünkü burada gülmek için hoş bir ortam var. Ben de bu ortama uygun durumda bulunuyorum. Yani ben de sırıtık durumdayım. O da bulaşıcı, birbirimize geçiyor. Bir de tabii bu kadar background'dan sonra, yani yapılan filmlerle her şey bir arada düşünülünce... Ama, daha önceki yıllarda hatırlıyorum, hiç tanımadığım, yeni girdiğim muhitlerde benim için hiç de iyi şeyler söylenmez; aksi, suratsız, kendini beğenmiş... Öyle laflar edilirdi... Tabii belli bir şey, hadi 'imaj' diyelim biz buna son günlerin deyimiyle, insan farkında olmadan o imaja uygun mu davranıyor, ben de böyle hani gülsünler diye, devamlı gülerek dolaşıyorum herhalde... Ama genelde keyifli olduğum zaman etrafıma o keyfi yayacak bir yapıya sahibim. Bunun dışında içe dönük, kapalı, insanlarla tanışana kadar iletişimde çok zorluk çeken biriyim.

Atilla DORSAY: Yine de ben, diyelim ki Kemal Sunal'la seni kıyaslayınca -çünkü ikinizin de yakınında bulundum, seni gerçek bir gülme ustası olarak niteliyorum. Çünkü sen etrafına bir sıcaklık yayıyorsun, espri yapıyorsun, espriye gülüyorsun, algılıyorsun. Oysa Kemal Sunal özel hayatında çok soğuk... Yani onun gerçek bir komedyen olduğuna inanmak zor. Bilmiyorum, bana öyle geliyor...

Yavuz TURGUL: 75'ten sonra Şener'le tanıştık. Grubun içinde (Ertem Eğilmez-Arzu Film) diğerlerine oranla gerçekten daha iyi kaynaşan, daha bizimle içiçe olan bir yanı vardı. O ortam içinde biz sinemayı birlikte öğrendik. Görebildiğim kadarıyla Şener çok boyutlu bir insan. Konservatuvarda okumamış, ki bence çok iyi yapmış. Orada birtakım kötü deneyimlerden geçmemiş, kötü edimler edinmemiş. Kuşkum eğitimin kendisiyle değil de, bu eğitimin verildiği yerlerle!.. Şener'in çok iyi bir yanı da az sayıda film çekmek istemesidir. Çünkü çok sayıda film çektiği taktirde, bu konuda velut olmayan bir ortamda, kendi kendini tekrarlama şanssızlığına ➤

Yüzleri komik insanlar var: Onları gördüğünüz zaman içinizde bir gülme isteği doğar, hiç bir şey yapmasalar bile! Sinema tarihinde böyle oyuncular var.

"Görebildiğim kadarıyla Şener çok boyutlu bir insan. Konservatuvarda okumamış, ki bence çok iyi yapmış. Orada birtakım kötü deneyimlerden geçmemiş, kötü edimler edinmemiş."

Yavuz Turgul.

da düşebilirdi. Oyuncu olarak baktığımızda Şener'e, şunu görüyorum, öyle sanıyorum veya, bunlar yanlış olabilir... Şener Şen, doğuyla batıyı bir çizgiyle ayırdığınız takdirde daha doğuya yakın bir görüntü çizmekte benim gözümde.

Gelenekleri olan bir toplumun, yani seyirlik anlamda Karagöz, Meddah, Orta Oyunu, Kel Hasan'lardan buraya doğru akıp gelen bir biçimin son temsilcilerinden biri. Ama modern temsilcilerinden biri. Yani olduğu yerde duran bir şeyi alıp taklit etmiyor. Ona bambaşka şeyler ilave ederek, üzerine günümüzün değerlerini katarak yeni bir oyunculuk biçiminde ifade ediyor. Karagöz ve Meddah'tan bu yana süregelen, insanların çevreye, dünyaya belli bir alay içinde bakması, derinlemesine değil yatay bir biçimde kişileri gözlemlemek... Çünkü derinine doğru inildiğinde karaktere, yatay bir şekilde meseleye bakıldığındaysa tip zenginliğine varılır. Şener, çok kurak olduğuna inandığım sanat ve bunun parçası olan tiyatro, sinema ortamında kendi kendine yetişebilmiş, yönetmen için şans olan bir insandır. Şener Şen'le olduğu kadar, onun yanında, onu destekleyen Uğur Yücel de bir şanstır. Bunu şunun için söylüyorum: Çok sayıda insanla da çalıştım ben. Bir yönetmen için en büyük acı, elinde bir ya da iki tane iyi oyuncuyla idare etmek zorunda kaldığı zaman-

Karagöz ve Meddah'tan bu yana süregelen, insanların çevreye, dünyaya belli bir alay içinde bakması, derinlemesine değil yatay bir biçimde kişileri gözlemlemek...

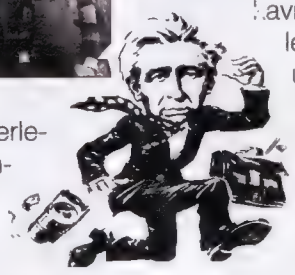

dır ve biz buna bir anlamda belli oranda mahkum olmuş insanlarız. O yüzden bu yaşa gelmiş Şener'i çokiyi muhafaza etmek zorundayız. Ona iyi bakın!

Sevin OKYAY: Sinema yazarı olarak bu toplantıya çağrılmama rağmen, Şener Şen'i ancak seyirci açısından değerlendirebilirim. Çünkü onun sadık bir seyircisiyim. Zaten sinema seyircisi olarak oyunculara hayli düşkün bir insanım. Yani oyuncular benim için ön plandadır hep. Şener Şen'de beni en fazla etkileyen şeylerden biri, Yavuz Turgul'un da söylediği gibi, gözlemi!

Bir oyuncu olarak erdemlerinden birisi de, tek bir çizgide kalmaması. Bir karakteri canlandırırken ve saptarken, bir uçtan bir uca gidebilmesidir...

Yani çok sağlam bir gözlemi olması, köylüyü ve kentliyi aynı rahatlık ve doğrulukla gözlemesi ve canlandırması. Bu nedenle her kesime hitap ettiğini düşünüyorum. Belki öğretmenliğinin de bunda rolü vardır, yani birebir ilişki içinde olma bakımından... Onun dışında, bir oyuncu olarak erdemlerinden birisi de, tek bir çizgide kalmaması. Bir karakteri canlandırırken ve saptarken, bir uçtan bir uca gidebilmesi... kalıplara düşmemesi... Aktörler şimdi hem star, hem de iyi bir aktör. Bu starlığa da kendi de dediği gibi hayli uzun ve zahmetli bir yoldan geçerek geldi. Ben bu yolun uzun ve zahmetli olmasını, yanındakilerini silerek kendini ön plana atmayı seçen bir insan olmasındansa ekip çalışmasına inanmasına bağlıyorum. Titizliğine bağlıyorum. Herkes de biliyor ki az film çeviriyor. Senaryo seçiyor, iyi iş yapmak istiyor. Bu anlamda sicilinin temiz olmasını istiyor. Başlangıçta "Namuslu"dan önce biraz daha klişeye yakın tipleri vardır. Mesela biraz gürültücü, ama olayları kavramakta biraz güçlük çeken bir tiple; uyanık, Anadolu kökenli, biraz üçkağıtçı bir tipleme... Ama onları da nüanslarla bezemesini biliyordu. Yani sadece tek çizgi üzerinde, dümdüz oynamıyordu. Hiç de tek bir kalıba bağlı kalmadan, karakterleri tıpkı bir çiçek gibi açtırmayı bildi. Starlığı çok iyi yürüttüğünü düşünüyorum. Kendi şahsına da hiçbir zarar getirmeden, gayet efendi bir şekilde bu starlığı üzerinde taşıdığını düşünüyorum.

Atilla DORSAY: Yavuz Turgul'un 'konservatuvar ve eğitim' üzerine yaklaşımı ilginç geldi bana. Mesela 1950'lerde Hollywood'da çok yaygın olan "Actor Studio" tarzı bir oyun vardı. Çok rağbet gördü o yıllarda. Ama o oyun da kendi içinde o döneme dek gelen klâsik oyun tarzını kırmakla birlikte başka türden bir kalıba dönüşmüştü. Bugün o yılların filmleri izlendiğinde bilhassa Marlon Brando, Paul Newman, Monthgomery Clift, James Dean gibi oyuncu-

larda bu oyun tarzının çok belirgin olduğu görülür. Bu da insanı biraz rahatsız eder. Çünkü o oyun tarzının belli kalıpları vardır. Şener Şen'in oyun tarzı bence olağanüstü ama bunun konservatuvar eğitimiyle kazanılmadığını düşünürsek adeta sezgiyle, içgüdüyle, arayarak, yoklayarak, el yordamıyla bulunur bir oyunculuk olduğunu söyleyebiliriz. Şener Şen, batılı anlamda klâsik-dramatik oyunculukla doğu seyirlik geleneğinde varolan ve Bertold Brecht'in de bambaşka bir tür olarak ortaya koyduğu epik oyunculuğun bir tür bileşkesini veriyor bence. "Namuslu" filmiyle başlayarak geliştirdiği oyun tarzı yer yer göstermeci yer yer Brechtçi ögeler taşısa bile temelde klâsik-dramatik tarzda bir oyundur.

Bir tipin bir karaktere dönüştüğü, bütün boyutlarıyla belleklerde yer eden karakterlerdir bunlar. Şener'in bir Arabesk ya da Amerikalı'daki oyunu gibi..

Kolay kolay unutulamayacak ve bir tipinin kesinlikle bir karaktere dönüştüğü, artık bütün boyutlarıyla belleklerimizde yer eden karakterlerdir bunlar. Ama aynı Şener Şen'in bir Arabesk ya da Amerikalı oyunlarını gözönüne getiriniz. Burada artık film gereği bir karakteri canlandırması söz konusu değildir. Sözgelimi Amerikalı filminde o kişiliğe inanmanız zaten sizden beklenmez. O bir karakter değildir. Senaryo yazarlarının öyle bir kişilik aracılığıyla Türkiye'de bazı eleştirilecek noktaları adeta skeçler halinde ardarda izleyiciye sunmalarıdır. O kişilik orada bir ayna rolü görmektedir. Durumların içindeki komik ögeyi ortaya çıkarmaktadır. Yani klasik anlamda dört başı mamur bir karakter çizilmesi istenmemekte, zaten böyle bir şey beklenmemektedir. "Arabesk" filminde bunun daha da öteye gitmiş bir örneği vardır. O filmde biliyorsunuz, Türk sinemasında bugüne kadar ele alınmış sayısız kişiliğin her bir sahnede bir yüzünün yansıdığı bir bakıma kukla oyunu gibi gelişen bir filmidir.

"Burada artık film gereği bir karakteri canlandırması söz konusu değildir. Sözgelimi Amerikalı filminde o kişiliğe inanmanız zaten sizden beklenmez. O bir karakter değildir."

Alilla Dorsay.

Orada klasik dramatik oyundan son derece farklı, başka tarz bir oyun tutturmak gerekmektedir. Bu iki tarz oyunculuğun aynı kariyer içinde karşımıza çıkması bence gerçekten Şener Şen'i çok büyük bir oyuncu haline getiriyor.

İbrahim SADRİ: İzin verirseniz, konuşmama Dergâh dergisinde iki yıl kadar önce Şener Şen'le ilgili yazdığım bir yazıdan çok küçük alıntılar yaparak başlamak istiyorum: İçinden çıkarıp aldığınız zaman oynadığı her kordelayı güdük bıraktıracak kalitede renkli. Uzun zaman partner, şimdi star. Çoktan hakedilmiş bir makâm. Artık asla bir Hababam Sınıfı seriyalinde oynayamayacak kadar nitelikli ama asla o kadar çok güldürmüyor. En iyi Kemal Sunal ve İlyas Salman filmleri onun tatlı-kötüyü oynadıklarıydı. En çok Ayşen Gruda'ya yakıştı, o da ona. Kıpır kıpır bir surat, enteresan bir tonlama, müthiş keyifli bir sakarlık sendromu ve belki de sinemamızın gelmiş-geçmiş-gelecek en iyi komik kızan adamı. Hesapta uyanık, gerçekte yarım akıllı tiplemeleriyle müthiş. Ezik ve bastırılmış sıradan insanın küçük infiallerini facia boyutlarında büyütmede usta. Tiyarocu tabii!..

Bütün hasıraltı edilme uğraşlarına rağmen "Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni" oyunculuğu ile tamamı tamamına ispatlanan rüşt! Özellikle finalinde komik böyle ağlatır, 10 numara oynama başarısı... Öncekiler "helva" ise orada "halva".

Şener Şen'i ben, Türk sinemasının bu güne dek yetiştirdiği en önemli komik olarak değerlendiriyorum. Burada komikten kastım bizim geleneksel tiyatro serüvenimizin çok da iyi tanımadığımız, çok da iyi tanıtılmayan temaşa sanatlarımızın oyuncu anlamındaki yaşayan en önemli temsilcisi olarak görüyorum. Herhangi bir filmde Şener Şen'i izlerken bir yandan hika-

"Müthiş keyifli kompozisyonlar çiziyordu. Sinemamızda belki de bugüne kadar kötü adamı sevdiren tek tip, tek insan. Yani o'na kızamıyorsunuz."

İbrahim Sadri.

yeyi izliyorum, orada bir film var, bir olay anlatılıyor, bir yandan da Şener Şen'i izleyebiliyorum. Yani bir anlamda Atilla Bey'in de dediği gibi 'göstermeci' bir oyunculuk tarzı. Şener Şen'in göründüğü karelerde filmin dışına çıkıp Şener Şen'in oyunculuğunu izleme şansına sahibiz. Bu bence çok zor bir şey. En büyük başarısının da buradan geldiğine inanıyorum. Şener Şen Türk sinemasında hatta dünya sinemasında, en iyi 'abartarak oynayan' bir kaç oyuncudan biri. Yani özellikle jestleriyle abartarak oynayan, ama asla bunun tadını kaçırmayan, onu çok güzel izleyicisine aksettirmeyi başaran büyük bir sinema oyuncusu...

Şener Şen Türk sinemasında, en iyi "abartarak oynayan" bir oyuncu. Özellikle abartan, ama bunun tadını kaçırmayan, onu izleyiciye yansıtan bir insan.

Bir seyirci olarak Şener Şen'i ikiye ayırmak mümkün. Bu tabii benim çok kişisel bir gözlemim. Çünkü sinemayla tanışmam ve izleyici olarak devam etmemle ilgili bir şey. Biraz önce de kısaca belirttiğim gibi Şener Şen'le ilk tanışmam Kemal Sunal, İlyas Salman filmlerinde partner, yardımcı olarak onu görmemle başladı. Müthiş keyifli kompozisyonlar çiziyordu. Sinemamızda belki de bugüne kadar kötü adamı sevdiren tek tip, tek insan. Yani ona kızamıyorsunuz.

Yapmadığı kötülüğü bırakmıyor oysa. "Çiçek Abbas" filmi buna çok iyi bir örnektir bu anlamda. Gerçekten bir sürü masum insanın hayalleriyle, idealleriyle, ekonomik güçleriyle oynamasına rağmen film boyunca büyük bir sevimlilikle yaklaşıyorsunuz kendisine. Bu da onun oyunculuğunun çok önemli bir başarısı. Böyle devam eden bir Şener Şen vardı benim hayatımda. Ondan sonra bana göre sadece kendisi değil bütün izleyiciler için, sinemamız için çok büyük bir şans olan Yavuz Turgul'la beraberlikleri başladı. Ve Türk sinemasında bizim ülkemizin dilini yakalamaya çalışan, yakalayan filmler ortaya çıktı. "Züğürt Ağa"yla başlayan bu seyir "Gölge Oyunu"yla doruğa çıkma başarısı gösterdi ve Şener Şen yeni bir mecraya kaymaya başladı. Yani çok abartarak, çok tadını çıkartarak, çok büyük başarıyla canlandırdığı komik karakterleden daha büyük oyunculuk gösterilerine sıçradı.

Ama bu sıçramayı yaparken o göstermeci yanını, yabancılaştırma efektçi yanını hiçbir zaman ihmal etmedi.

Bu süreç yaşanırken ben Şener Şen'in bir başka yönüne daha tanık oldum. Onu da televizyon vasıtasıyla öğrendim. Televizyonda malum çok sık ve bolca eski Türk filmleri oynuyor. Orada baktım, bazı oyuncuların dublajında Şener Şen'in sesi duyuluyor; çok küçük, minik roller bunlar ve Şener Şen'in sesi var. Sonra bazı siyah-beyaz hatta renkli filmlerde çok küçük rollerde Şener Şen var.

Bu işe sıfırdan başlayan ve gerçekten çok severek buralara kadar getirmeyi başaran bir insan. Aynı çizgiden başlayan belki yüzlerce insan var Türk sinemasında ama işte bir tane Şener Şen çıkıyor.

O zaman şunu anladım: Bu işe sıfırdan başlayan ve gerçekten çok severek buralara kadar getirmeyi başaran bir insan. Şener Şen'le aynı çizgiden başlayan belki yüzlerce insan var Türk sinemasında,ama işte bir tane Şener Şen çıkıyor.

Ben bu açıdan Şener Şen'i bir seyirci olarak bizim geleneksel temaşa sanatlarımızın, eğer yarına taşınacaksa, taşınabilecekse, bundaki en önemli köprülerden biri olduğuna inanıyorum. Ve bu köprünün sayın Yavuz Turgul'la birlikte yapacakları projelerle daha da sağlamlaşacağına, daha da güçleneceğine inanıyorum." ■

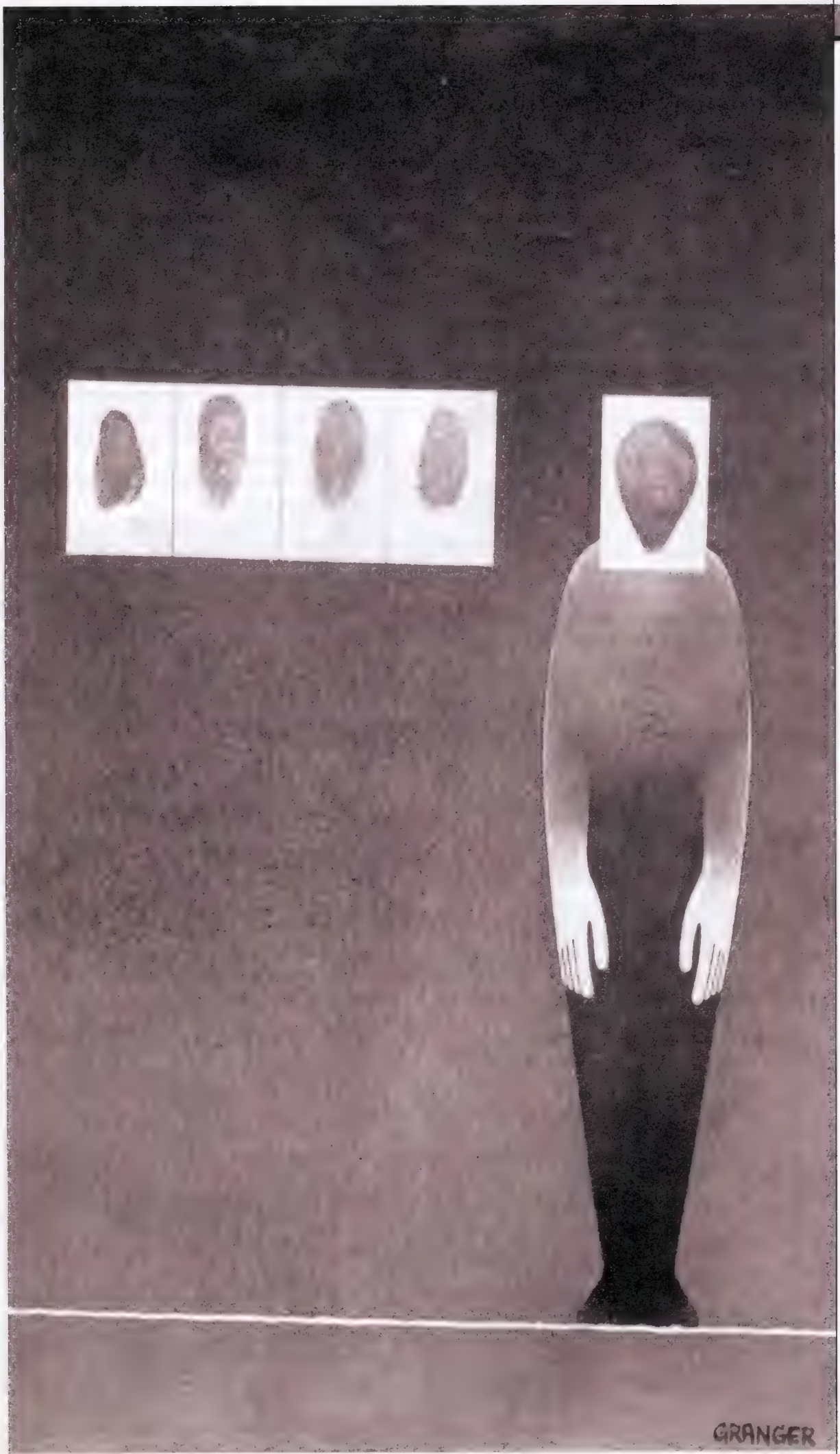

Dünyaca ünlü karikatür ustalarından Granger'in bir çizgisi. Granger daha çok zemini dolu olan çizimlerle tanınmıştır.

Türkiye'de çizgi roman benzeri ilk yapıtlar I. Dünya Savaşından sonraki gazetelerde çıkmış. Ama bu anlatım biçimi ağırlıklı olarak cumhuriyet döneminde gelişiyor.

Amcabey'den Bezgin

ÜSTÜN ALSAÇ

Ünlü karikatürcü Cemal Nadir Güler, Akla Kara, Dalkavuk, Yeni Zengin, Dede ile Torun gibi diziler hazırlamış. Onun çizdiği kahramanların en tanınanı Amcabey. Cemal Nadir Güler onu daha önce denediği Efruz Bey tipinden geliştirmiş, öykülerini 1932'den ölüm yılı olan 1947'ye kadar çizmiş.

Çizgi roman anlatacağını, çizim dizileri aracılığıyla dile getiren bir tür. Küçük ayrımlarına karşın çizgili (resimli) roman (öykü) ya da bant karikatür de deniliyor.

Öteki sanat dallarında birbirini izleyen görüntülerin kullanılması eskiden beri uygulanan bir yöntem, çizgi roman ise 19. yy'ın ortalarında gelişen basım tekniklerine koşut bir alan olarak ortaya çıkıyor, ortam olarak gazete ve dergileri, sonra da kitapları kullanıyor. Günümüzdeki biçimini yüzyılımızın başında ABD'de almış, tüm dünyaya oradan yayılmış.

Çizgi romanın özgün bir sanat olup olmadığı tartışılan bir konu. Bu belirginsizlik onun öykü kuran, bunu yaparken de çizimlerden yararlanan ikili yapısından kaynaklanıyor. Abartılı çizgilerle gülmece amacıyla kullanılması onun karikatürün bir alt dalı sayılmasına neden olmuş, oysa gerçekçi çizgiler kullanarak ciddi öyküler anlatanları da var.

TAKIM ÇALIŞMASI GEREKTİRİYOR

Bugün sinema gibi birbiri ardına gelen sahneleri (yani çizim karelerini) kurgulamaya dayanan bir sanat olarak kabul diliyor. Öteki sanatlardan etkileniyor, onları da etkiliyor. Ağırlık grafik düzenlemeden sorumlu çizerde gözükse bile, pek çok çağdaş sanat alanı gibi, çizgi roman da giderek bir takım çalışması olma yolunda. Üretiminde geleneksel çizim tekniklerinin yanısıra çağdaş çizim ve çoğaltma araçlarından da yararlanılıyor.

Çizgi romanın en önemli özelliklerinden biri, eşit ağırlık taşımaları beklenen yazılı ve çizili anlatımları aynı çizimde birleştirmesi. Bunun için konuşma balonlarından yararlanıyor. Bunlar öyküde yer alan kişilerin konuşmalarını, düşüncelerini ileten özel bölümler. Çizime havada asılı gibi yerleştirilen ünlem im ve sözcükleri gibi kendine özgü anlatım tekniklerinden yararlanması, okuyucu/izleyici tarafından bir bakışta anlaşılan bir ikonografi, yani bir imler dili kurmasını sağlıyor.

Çizgi romanın öteki önemli özelliği, kahramanlar icat etmesi ve onların maceralarını süreklilik taşıyan öyküler biçiminde işlemesi. Kahramanlar zamanla kendilerine özgü, olumlu ya da olumsuz bir kişilik kazanıyorlar. Yaşlanmamaları, ölmemeleri, hep kazanmaları gibi özellikler onları masal kahramanlarına yaklaştırıyor. Bir düş dünyası kuran çizgi romanın büyük küçük herkes tarafından sevilerek okunup / izlenmesinin nedenlerinden biri de bu yakınlık olsa gerek.

Çizgi roman eleştirilmiş, zararlı olduğu ileri sürülmüş. Her sanat alanı gibi onun da niteliksiz örnekleri var ama bunlara bakarak geri kalanları suçlamak yanlış. Günümüzde bu ilginç alanının eğlendirici olduğu kadar eğitici yanının da önem taşıdığı biliniyor.

Türkiye'de çizgi roman benzeri ilk yapıtlar I. Dünya Savaş'ından sonraki gazete ve dergilerde çıkmış. Ama bu çağdaş anlatım biçimi ağırlıklı olarak cumhuriyet döneminde gelişiyor. Ünlü karikatürcü Cemal Nadir Güler, Akla Kara, Dalkavuk, Yeni Zengin, Dede ile Torun gibi diziler hazırlamış. Onun kahramanlarının en tanınanı Amcabey. Cemal Nadir Güler onu daha önce denediği Efruz Bey tipinden geliştirmiş, öykülerini 1932'den ölüm yılı olan 1947'ye kadar çizmiş. Bu çizerin ayrıca çocuk dergileri için hazırladığı çizgi romanlar da var. Ramiz Gökçe, Tombul Teyze ile Sıska Dayı'yı, Çömez'i; Sururi Gömen de Canbaba'yı çizmişler.

Çizgi roman başka ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de çocuklara yönelik bir biçimde başlıyor, ilk örneklerine çocuk dergilerinde rastlanıyor. Tarzan, Baytekin (Flash Gordon), Mandrake, Kızıl Maske (Phantom) gibi kimi yabancı dizilerin yayınlanmasına onlar öncülük etmişler. 1939'da İstanbul'da çıkan Binbir Roman adlı dergi % 90'a varan çizgi roman oranıyla önemli bir adım atmış, çok tutularak kimi sayıları ikinci, hatta üçüncü baskı yapmış.

ÖNCÜ OLAN YABANCI ÇİZGİLER

2. Dünya Savaşı daha çok yerli yapımlara yönelinmesine yol açıyor. Selma Emiroğlu'nun Doğan Kardeş'te çizdiği Karakedi Çetesi gülmece ağırlıklı bir dizi. Çocuk Haftası'nda çıkan Tepegöz ise olağandışı olaylara dayanıyor. Savaştan sonra Türkiye'nin dış dünyaya açılması yabancı dizilerin gazete ve dergilere girmesine

Bekir'e uzanan yol !

neden olmuş. Küçük Kral, Mankafa Poldi, Profesör Nimbus gibi kahramanlar türün sevilmesini sağlamışlar. 1950'den sonra gazetelerin pazar ekleri vermeye başlaması bu sanat alanını büyüklerin de okuma alanına sokuyor, bir bölümü bugün de süren Fatoş (Blondie), Güngörmüşler (Bringing Up Father), Hoş Memo (Li'l Abner), Hasbi Tembeler (Beetle Bailey) gibi ABD kökenli diziler yayınlanmaya başlıyor.

Çizgi roman dergilerinin çıkması 1950'li yılların başına rastlıyor. 1951'de yayınlanan Pecos Bill birbirini izleyen renkli ve siyah beyaz sayfalarıyla o zamana kadarki en nitelikli çizgi roman dergisi olmuş. 1956'da ise gelmiş geçmiş en başarılı dergi Tommiks (Captan Miki) çıkmaya başlıyor. Yayımı günümüze kadar süren bu çizgi roman İtalyan yapımı, öyküleri de ABD'nin kuruluş yıllarında geçiyor. Yaygın sevilirliğini ciddi olay akışı içine uygun ölçüde yerleştirilen gülmece öğelerine borçlu. Onu kısa sürede başka dergiler izliyor.

Çizgiromanda, olağanüstü kahramanların öncüsü sayılan üstün güçlü "Süpermen," "Uçan Adam" adıyla ilk kez 1957'de "Pazar" dergisinde yayınlanmış.

Olağanüstü kahramanların öncüsü sayılan üstün güçlü Süpermen, Uçan Adam adıyla ilk kez 1957'de Pazar dergisinde yayınlanmış, 1958'de de bağımsız Superman dergisi çıkmaya başlamış. Yarasa Adam (Batman), Örümcek Adam (Spiderman) onu izliyorlar. Yerli yapımların en ünlüsü 1953'te çıkmaya başlayan Köroğlu, adından da anlaşılacağı gibi konusunu bir Türk efsanesinden alıyor.

"ABDÜLCANBAZ" DOĞUYOR

Karikatürcülerin çıkardığı diziler de var. 1950'lerin ortasında yayınlanan Altan Erbulak'ın Cafer ile Hürmüz'ü, Oğuz Aral'ın Hayk Mammer'i önce gülmece dergilerinde çıkmışlar, sonra gazetelerde sürmüşler. Bedri Koraman Cici Can'ı, çocuk dergilerinde çizen Mıstık (Mustafa Eremektar) da Taş Devri'ni yapmışlar. Gazetelerde yayınlanan çizgi romanların en ünlülerinden biri ilk öyküleri Aziz Nesin ve Rıfat Ilgaz tarafından yazılan, sonra da tümüyle çizeri Turhan Selçuk tarafından sürdürülen Abdülcanbaz. 1957'de Milliyet gazetesinde başlayan bu çizgi romanın daha sonra kitapları da çıkmış. Dergi olarakyayınlanan en eski gülmece dergisi ise Oğuz Aral'ın Utanmaz Adam'ı, çıkış yılı 1960.

Karikatürden çizgi romana yönelen Suat Yalaz 1960'da önce Aptullah Ziya Kozanoğlu'nun Kaan adlı tarihsel romanını resimliyor, daha sonra konuları geçmiş bir zamandaki kahramanlık öykülerine dayalı bir çizgi roman olan Karaoğlan'ı çiziyor. Tarihsel konular pek çok çizerin ilgisini çekmiş. Usta çizgileriyle Ratip Tahir Burak bu alanın en başarılılarından biri. Ayhan Başoğlu'nun Malkoçoğlu'su, günümüzde Ersin Burak tarafından sürdürülen Sezgin Burak'ın Tarkan'ı, Abdullah Turan'ın Fatih'in Fedaisi Kara Murat' ı örnekler arasında. Faruk Geç yaşanmış öykülerden yola çıkarak gerçekçi çizimler üstüne kurduğu çizgi romanlar hazırlıyor. 1993'te kitap olarak da yayınlanan Suat Yalaz'ın Enver Paşa Efsanesi ise neredeyse bir belgesel niteliğinde.

1970'li ve 1980'li yılların korku, savaş gibi konuları işleyen ve nitelikli çizimlerle hazırlanmış dergileri yabancı yapımlar olarak kalıyorlar. Cinsellik ve şiddetin giderek öne çıktığı bu çizgi romanlar arasında Vampirella, Conan gibiler var. Gene bu yıllarda Asteriks, Red Kit (Lucky Luk) ve Tenten gibi nitelikli Avrupa çizgi romanlarının özenli baskıları yapılmış.

Buna karşılık Barbarella gibi yetişkinlere seslenen yapıtların Türkçe'ye kazandırılmamış olması, yayıncıların tüketici olarak çocukları hedeflediğini gösteriyor. Dedektif Nik (Rip Kirby), Garth, Modesty Blaise ise gazetelerde yayınlanıyorlar.

Türk çizerlerinin özgün yapıtları daha çok gülmece dergilerinde yer bulmuşlar, 1970'li yılların başında yayınlanmaya başlayan Gırgır bu alanda öncülük yapıyor, onu öteki dergiler izliyorlar. Oğuz Aral'ın Avanak Avni'si büyük sevilirlik düzeyine ulaşanlardan biri. Yeni kuşak karikatürcüleri arasında Özden Öğrük'ün Çılgın Bediş'i, Hasan Kaçan'ın Eşşek Herif'i, Kemal Aratan'ın İhtiyatsız Adam'ı, Can Barslan'ın Hain Evlat Ökkeş'i, Tuncay Akgün'ün Bezgin Bekir'i anılabilir. Süavi Süalp

Çizgi roman başka ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de çocuklara yönelik bir biçimde başlıyor, ilk örneklerine çocuk dergilerinde rastlanıyor.

Türkiye'de çok sayıda "çizgi roman" kitap ve dergisi yayınlanıyor. Bunların arasında yenilerin yanısıra klasikleşmiş yabancı çizgi romanlar de mevcut...

ise Salata dergisinde kendine özgü gülmeceyi kullanan çizgi romanlar yayınlamış.

Latif Demirci ile Behiç Pek tarafından hazırlanan Muhlis Bey daha sonra başka çizerler tarafından sürdürülmüş. Latif Demirci de Mithat ve Çırak Mirsat'ı çiziyor. Engin Ergönültaş Zalim Şevki ile Kelek Osman'ı çizmiş. Tuncer Erdem yazısız diziler hazırlıyor. İlban Ertem Küçük Adam'la, Abdülkadir Elçioğlu Grup Perişan'la, Nuri Kurtcebe Gaddar Davut'la, Bülent Arabacıoğlu En Kahraman Rıdvan'la, Behiç Pek Zalak Mahmut'la tanınıyorlar. Galip Tekin olağandışı öyküler, Yavuz Taran da konuşmaları sözde bir İngilizce'ye dayanan diziler hazırlamışlar.

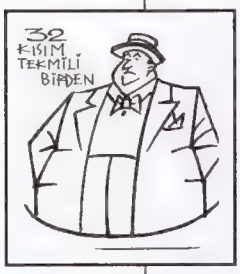

Turhan Selçuk ve Abdülcanbaz'dan bir tipleme.

Gazetelerde de başarılı dizi ve çizgi romanlar var. Kamil Masaracı'nın Çizgilik'i, Kemal Gökhan Gürses'in Ağaç Yaşken Eğilir'i, Behiç Ak'ın Kim Kime Dum Duma'sı, Necdet Şen'in Hızlı Gazeteci'si bunların başında. Sezgin Burak'ın Hüdaverdi'si, Haslet Soyöz'ün Küçümen'i, Piyale Madra'nın Piknik'i, Nuray Çitfçi'nin Bulut Bebek'i küçük çocukları konu alıyorlar. Nasrettin Hoca (Mim Uykusuz), Keloğlan (Yurdagün Göker) gibi geleneksel gülmece kahramanlarının da zaman zaman çizgi romanlarda gözüktüğü oluyor. Vehip Sinan Mıstık'ın, Muammer Erkul da Çekirge Çetin'in öykülerini çizmişler.

Kimi çizerler yapıtlarında yaşayan kişileri de kullanmışlar. Nihat Bali'nin o zamanki İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'dan esinlenerek bulduğu Küçük Veli tipi en ünlülerinden biri. Semih Poroy'un kahramanları ünlü Türk yazar ve ozanlarından oluşan çizgi öykü denemeleri var. Bedri Koraman'ın güncel olayları bant karikatür biçiminde iletti-ği oluyor. Hayvanları kullananlara örnek olarak da İsmail Gülgeç ile Salih Memecan'ın dizileri gösterilebilir. Soyut tipleme ve dil kullanımının en başarılı örneklerinden biri Hasan Kaçan'ın Cork adlı dizisi.

Hasan Kaçan ve Ergün Gündüz'ün "Gırgır"da başlayıp "Hıbır"da sürdürdükleri tipler: "Hasan ile Ergün"

Başka yerlerde olduğu gibi Türkiye'de de öteki çizgi romanları kopya eden, kahramanlarını ya da onların değiştirilmiş, Türkiye koşullarına uyarlanmış karikatürize edilmiş biçimlerini kullanan çizgi romanlar var. Hatta bunlar kimi zaman özgün olanlardan daha çok tutuluyorlar. Edgar Rice Burroughs'un çizdiği ve 1929'dan bu yana çeşitli çizerler tarafından çizgi romanlaştırılmış olan Tarzan, bunun en iyi örneklerinden biri. Bu kahramanın hem gerçekçi çizgilerle hazırlanmış maceraları, hem de karikatür çizgisiyle yapılmış gülmece öyküleri var.

Türk çizerleri 1990'ların başında gülmece dışı konuları ele alan yapıtlarını yayınlama girişiminde bulunuyorlar. Bunlar yaşamları kısa süren Rr-Resimli Roman ve Zeplin gibi dergilerde çıkıyor. Joker de o doğrultuda bir dergi. Son örnek Boyut Yayın Grubu'nun çıkardığı çizgi roman kitapları dizisi (1993), burada hem Türk hem yabancı yapıtlara yer verilmiş.

KURTULUŞ SAVAŞI VE ALİ...

Cinsellik ve şiddeti işleyen çizgi romanların başarısı sürekli olmuyor. Buna karşılık bu anlatım türünü eğitici amaçlar doğrultusunda kullanan çalışmalar da var. Niyazi Yoltaş buluşların, deyimlerin öykülerini bu yolla anlatan diziler hazırlamış. 1980'lerin ortasında Güneş gazetesinin kitapçıklar biçiminde verdiği Resimlerle İnsanlık Tarihi Ansiklopedisi, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından ilk ve orta dereceli okullara önerilmiş. Kültür Bakanlığı'nın konu ve çizgi düzeyleri tartışmalı da olsa, ulusal duyguları güçlendirmeyi amaçlayan çizgi roman kitapları ile kimi ünlü yazarların yapıtlarını çizgi romanlaştıran yayınları var. Bu Bakanlık, 1981'de Ayhan Başoğlu tarafından hazırlanan ve Atatürk'ün yaşamını konu alan bir kitabı Türkçe dışında İngilizce, Fransızca ve Arapça olarak da basmış. Kurtuluş Savaşı ve Ali adlı 1994 tarihli kitap ise Anadolu Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde görevli yazar/çizer ve araştırmacılara hazırlatılmış.

Türkiye'de çok sayıda çizgi roman kitap ve dergisi yayınlanıyor. Bunların arasında yenilerin yanısıra klasikleşmiş yabancı çizgi romanlar var, bir bölümü de oldukça nitelikli baskılar içinde sunulmuyor. Yapı Kredi Yayınları arasında çıkan ve çizimleri Ercan Dinçer tarafından hazırlanan

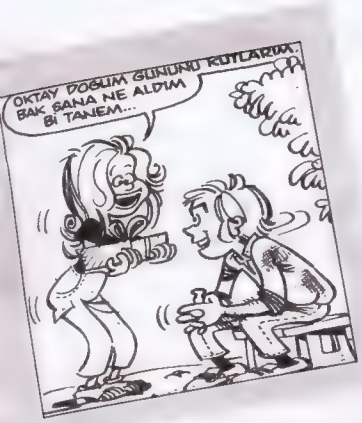

George Orwell'ın ünlü yapıtı Hayvan Çiftliği gerçek bir başyapıt. Remzi Yayınevi Asteriks'leri yeniden basıyor. Yukarıda çizgi romanın bir anlatım biçimi olduğunu söylemiştik. Eğitimden tanıtımcılığa kadar pek çok alanda ondan yararlanılıyor. Darwin'in evrim kuramı, çevre sorunları gibi kimi ciddi, hatta bilimsel konuları bile bu teknikle ileten yerli ve çeviri yabancı yapıtlar bulmak olası. Mümtaz Arıkan'ın tarihsel olayları anlatan gazete köşesi de öteki çizgi romanların hemen altında yer alıyor.

Türkçe çizgi romancılarının uluslararası başarıları da var. Suat Yalaz'ın Karaoğlan'ı Fransa, Almanya, Kanada gibi ülkelerde yayınlanmış, Kebir adı altında başka Cezayir olmak üzere kimi Arap ülkelerinde çıkmış. Yurdagün Göker'in çizgi romanları daha 1970'li yıllarda Almanya'da yayınlanıyor. 1985'te İsviçre'nin Lozan kentinde yapılan ve Illustre dergisi tarafından düzenlenen Uluslararası Çizgi Roman '85 Yarışmasında Türk çizeri Bahadır İşler'in Rüzgârlı adını taşıyan yapıtı üçüncülük ödülünü kazanmış. Şekip Davaz bir yıl sonrakinde özel ödül aldığı gibi, 1987'de Fransa'da düzenlenen bir yarışmada da birincilik kazanmış. 1985'te Engin Ergönültaş'ın çizgi romanları Fransa'da yayınlanan Metal Hurlant ve L'Echo des Savanes adlı dergilerde yayınlanmışlar. Bu varsıl sanat alanının en önemli eksikliklerinden biri bu alandaki kuramsal çalışmaların azlığı. Çizgi romanın tarihine, anlatım tekniklerine ilişkin derli toplu bilgi bulmak oldukça güç. Yapıtlara yönelik eleştiriler kulaktan dolma bilgilere dayanıyor, çoğu kez de yanlış yargılara varıyorlar. Gene de sayıları az bile olsa ciddi çalışmalar yok değil. Bunlardan biri Üstün Alsaç'ın Yeni Dergi'de çıkan (sayı 101, Şubat 1973) "Abdülcanbaz - Bir Çizgi Romanın Düşündürdükleri" başlıklı yazısı. Bu yazı nesnel verilere dayanarak sözü edilen çizgi romanı çözümlemeye çalışan bir inceleme. Abdülcanbaz'ı konu alan bir başka çalışma da 1979'da Zühal Arık tarafından lisans tezi olarak hazırlanmış.

Latif Demirci, Behiç Pek ile yolları ayrıldıktan sonra "Mithat ile Mirsat"ı çizdi.

Çizgi romanın tarihine, anlatım tekniklerine ilişkin derli toplu bilgi bulmak güç. Yapıtlara yönelik eleştiriler kulaktan dolma bilgilere dayanıyor.

Zaman zaman dergi ve gazetelerde çıkan yazılar dışında Prof. Dr. Nilüfer Tuncer'in Çizgi Roman ve Çocuk (Çocuk Vakfı Yayınları 47, Eğitim dizisi 1, İstanbul 1993) ile Dr. Üstün Alsaç'ın Türkiye'de Karikatür, Çizgi Roman ve Çizgi Film (İletişim Yayınları, Cep Üniversitesi Dizisi 144, İstanbul, 1994) adlı kitapları biraz olsun bu boşluğu doldurmaya çalışan yapıtlar. ■

(Kaynak: Kitap-lık dergisi, Yapı Kredi Yayınları)

Karikatürcülerin çizgi roman örneği, "Utanmaz Adam" ve "Gaddar Davut."

Yuki, karakteri bir hayvan olan ilk yerli çizgi roman dergisi oldu. 65'in İstanbul fonu içerisinde küçük bir mahallede yaşanan çılgın, tatlı maceralarıyla doludur..

Sevimli komik tavşan

HÜSNÜ ÇORUK

Bu hazır cevap, geveze, taşı gediğine koyan hayvancık ile mizahi sohbetler yapar, haber öncesi yığınları radyo başına toplamayı başarırdı.

Çeşit açısından zengin, talebi yoğun, arzı bol 1960'larda, çizgi roman piyasasına birden bir mizahi dergi hızla girdi. Kahramanımın önceden - görüntüsüyle olmasa da cırlak sesiyle tanındığını düşünürsek gördüğü rağbete fazla şaşırmamak gerek. YUKİ adlı bu sincap-tavşan karışımı yaratık (sonradan kuyruğu yokedilip iyice tavşan özelliği kazandırıldı), radyoda akşam haberlerinden hemen önce yayınlanan günlük kısa skeçlerin sevilen karakteriydi. Mucidi ünlü sunucu Orhan Boran, "ORHAN BORAN VE YUKİ" adını verdiği eserinde bu hazır cevap, geveze, taşı gediğine koyan hayvancık ile düet şeklinde mizahi sohbetler yapar, haber öncesi yığınları radyo başına toplamayı başarırdı. Yuki'nin sesi mi? Orhan Boran'ın hızlandırılmış sesinden başka birşey değildi.

Belirtildiğine göre sanatçının bir program kaydı sırasında sesinin yanlışlıkla hızlı devirden sonra alınması ve bunun izleyicileri güldürmesi üzerine bu fikir doğmuştu.

Program gerçekten de çok tutuldu ve bir süre sonra o dönemin henüz genç ama yeteneği belli karikatüristi rahmetli Altan Erbulak (Cafer ile Hürmüz ve Kibar Hırsız çizgi serilerini de hazırlıyordu o aralar), Boran'ın da desteğiyle YUKİ'ye ikinci bir yaşam verdi. Sanatçının yuvarlak, sade ama son derece sıcak çizgileri bu sevimli karaktere çok uygun geldi, medyanın iki farklı organının işbirliği sayesinde ise ilgi giderek yoğunlaştı.

Herhalde ana karakteri bir hayvan olan ilk yerli çizgi roman dergimiz ünvanını hakedecek YUKİ, henüz bugünkü anlamda bozulmamış 65'lerin İstanbul fonu içerisinde küçük bir mahallede yaşayan bir çocuğun çılgın, tatlı maceralarıyla doludur. Bugünlerde çoğumuzun özlemini duyduğu sevgi ve saygının asla eksik olmadığı bir ilişkiler yumağına şahit bu şirin mahallede ders almamız gereken pekçok şey vardır.

FARKLILIĞA SEVGİ POTASI

Odak noktası olan YUKİ dışında farklı yaşamlardan gelen, fiziksel ve muhakkak ki karakter farklılıkları da gösteren ŞİŞKO NURİ, okuluna devam eden ve çalışkanlığıyla göze çarpan AFERİN NECDET, mahallenin en varlıklı ailesinin çocuğu OKTAY, efendi TOMBİK CAN, azınlıkları temsil eden, oldukça çekingen, hayâl kurmaya meraklı ince yapılı SALÇA STELYO gibi tipler sanki koca bir toplumdan örneklemeyle alınmış küçük bir parçayı oluştururlar. Ancak bu tortuları alınmış ideal bir parçadır. Irk, dil, din farklılıkları sevgi potasında yokedilmiş, sevgi ve dostluk canlıları birleştiren ortak bir özellik haline gelmiştir.

Mahallenin eskilerinden iki tanesi bu çocuklar kadar önemlidir ve bir anlamda tüm bu çocukların ebeveyni konumundadırlar. Çocuk dünyasına dalındığında istisnasız tüm küçüklerin kendilerini anlayabilecek, zorda kaldıkları zaman yanlarına koşabilecekleri ve güven açıklarını giderebilecekleri büyüklere ihtiyaçlarının olduğu görülecektir. Bir zamanlar kendisinin de koşan, biraz gürültü patırtı yapan bir küçük olduğunu hiçbir an aklından çıkarmayan eczacı ARİF BEY ve tahta bir kulübe içerisin-

Radyolarda ilgi gören Yuki'nin sesi Orhan Boran'ın hızlandırılmış sesinden başka birşey değildi.

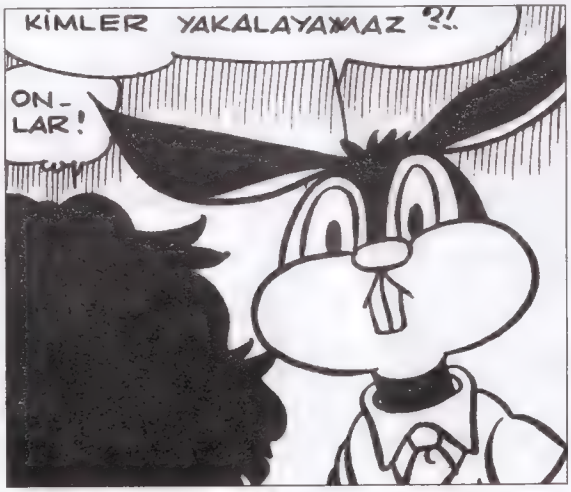

Yayınlandığı dönemlerde büyük ilgi gören Yuki dergisinin kapaklarından biri.

de kedisiyle ömrünü geçiren, devamlı öksürük hapı kullanma alışkanlığındaki HATÇANIM TEYZE bu büyükleri temsil eden iki sevimli karakterdir. Kuyruğu kesilmediği için kompleksli bulduğu TARZAN ile asıl kadro tamamlanır.

Orhan Boran ve Altan Erbulak , çizgi romanı canlı bir hale getirebilmek için çeşitli yollar denerler. Küçük okur mektuplarından dökülen istekler ilginç buluşlarla maceralara yedirilir. Örneğin bir çizgi zaman karesinde YUKİ'yi elindeki mektubu incelerken görürüz.

OKUR MEKTUPLARI SENARYO OLUYOR

Alt kısmında okurun adı ve soyadının yazılı olduğu kağıtta, YUKİ'nin neden tarihsel bir maceraya atılmadığı sorulmakta ve iki üç kare sonra bu tarz bir maceraya başlanılmaktadır. Bir başka sayıda ise okurlardan birisinin gönderdiği füze plânından yola çıkılarak bir ay yolculuğu hazırlanır.

YUKİ'nin başı çektiği kelime oyunları ve hazır cevaplığı gibi unsurlar sayesinde mizahi bölümler doldurulurken, ERBULAK o dönemin çeşitli alanlarındaki ünlü isimlerini (futbolcu METİN OKTAY, BOMBACI BEKİR, trafik müdürü ŞÜKRÜ BALCI vs.) de devreye zaman zaman sokarak hem günceli yakalamağa çalışır hem mizahi yapıya yeni bir tat getirir. Maceranın birinin sonunda, derginin ilk yılının dolması nedeniyle karakterlerin hazır bulunduğu bir kutlama törenine ait görüntüler vardır.

Devamında kapının çaldığı görülür. Açanlar, karşılarında ORHAN BORAN 'ı görürler. Okur tüm bu anlatılan yöntemlerin etkisiyle dergisiyle ve sevdiği tipleriyle kolayca bütünleşir.

Maceraların isim olarak ayrılmadığı, 32 kısım tekmili birden tarzı seriallerin yolunu izleyen bu çizgi romanda çeşitli eğitici bilgiler de (GALİLE'nin yaşam öyküsünden tutun da bir otomobilin nasıl çalıştırılacağına dek) fırsat bulundukça öykülerin orasına burasına sıkıştırılır. Tabi çocukları yormayacak, basit bir anlatımla.

Altan Erbulak'ın "Kibar Hırsız" tipinin de maceralardan birinde kullanılması sanatçının hoş buluşlarındandır.

Dizi de herşey vardır. Futbol oynanır, sihirli bir ilâçla havada uçulur, aya kadar uzanılır, Araplarla savaşılıp gangsterler ile mücadele edilir, kaçırılmış ve anne babası bulunmayan küçük bir kız çocuğuna kurtarıldıktan sonra sahip çıkılır, vs.

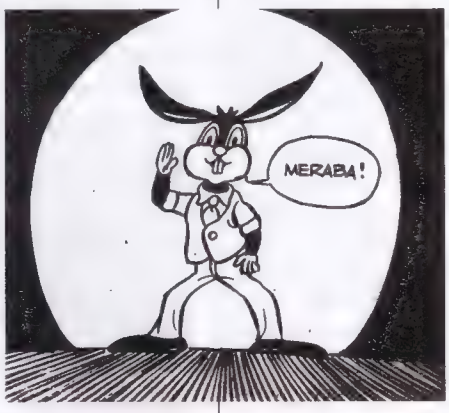

Tüm bu polisiye, bilim-kurgusal ve fantastik maceralar okuru gülümsetmeyi başarırken ona pekçok güzellik de sunar. Küçük okur bu şirin mahallenin karakterlerini zevkle izlerken arkadaşlığın önemini, insanların birbirlerine karşı geliştirmek zorunda oldukları sevgi ve saygı kavramlarının kutsallığını, arkadaşlığın gücünü, verilen bir sözün vazgeçilmezliğini vs. - belki bilinçsizce- yudum yudum içine çeker. YUKİ'nin asıl gücü ve bizce zamana karşı direnmesi buradan gelir. ■

Şişko Nuri, okulda çalışkan Aferin Necdet, varlıklı aile çocuğu Oktay, azınlıkları temsil eden Salça Stelyo gibi tipler sanki koca toplumdan örnektir...

Yuki'nin maceralarında 1960'ların İstanbul fonunu hatta daha eski İstanbul mahalle atmosferlerini bulabilirdiniz.

Yuki'nin maceralarında, farklı yaşamlardan gelen, fiziksel farklılıkları da gösteren Şişko Nuri, okuluna devam eden ve çalışkanlığıyla göze çarpan Aferin Necdet, mahallenin en varlıklı ailesinin çocuğu Oktay, efendi Tombik Can, azınlıkları temsil eden, oldukça çekingen, hayâl kurmaya meraklı ince yapılı Salça Stelyo gibi tipler bulabilirsiniz.

Yuki"nin maceraları, tortuları alınmış ideal bir İstanbul'dur. Irk, dil, din farklılıkları sevgi potasında yokedilmiş, sevgi ve dostluk canlıları birleştiren ortak bir özellik haline gelmiştir.

Yanda Yuki'nin maceralarından bir kesit.

Aslında utangaç bir insandır "Şeref." Birgün başına garip bir olay gelir, ar damarı 'çat' diye orta yerinden çatlar. Bundan sonra, artık utanmaz bir adam olmuştur.

Utanmaz Adam: Buka

MEHMET ÇİÇEKYÜZLÜ

Gırgır'da, Utanmaz Adam'ın yayınlanan maceralarından biri: Bir tek yanından ayırmadığı Korna'sına ilişmez. Zaman zaman zor durumların tam ortasında onu feda etse de.

Yetmişli yılların "Utanmaz Adam"ı Şeref Haktanır'dır. Serseri ruhlu, olağanüstü zeki, kötülüklerini sevimliliğiyle örtebilen bir adamdır. Son derece utangaç, kurallara uygun yaşayan, kendine ve çevresine saygılı, etrafındaki sahtekarlıklara ve kandırmacalara anlam veremeyen biridir. İnsanların bu olaylar karşısındaki duyarsızlıklarına şaşırır. Bir gün Şeref'in başına garip bir olay gelir. Ar damarı "çat" diye orta yerinden çatlar. Şeref, artık utanmaz bir adam olmuştur. Hayatla ilgili hiçbir değer yargısı ve vefa duygusu yoktur.

Hayat, gözünde yalnızca tokatçılıktan ibaret bir anlama bürünür. Bir tek yanından ayırmadığı Korna'sına ilişmez. Zaman zaman zor durumların tam ortasında onu feda etse de... Lüks bir otel ya da lokantada ödeyemediği hesap için Korna'yı yalnız bırakıp kaçmak, casuslar tarafından basılan bir evden Korna'yı almadan kaçmak gibi. Kişiliği kadar yaşadığı olaylar da fantastiktir.

En büyük yardımcısı görünmezlik kapısıdır. Sık sık bu kapıyı kullanır. Duvarlardan geçerek insanların mahrem sırlarına ortak olur, gördüklerini şantaj malzemesi olarak kullanır. Zamanda yolculuk makinasını kullanarak Nazi Almanyası'na gider, Nazi generalleriyle çarpışır. Tabii para için. Amacı İkinci Dünya Savaşı'nın nimetlerinden pay kapmaktır. Hayatına sık sık casuslar girer. Şantaj ve fidye onun için sıradandır. Uluslararası yolculuklarda baştan çıkarttığı kadınların aşık olmasına aldırmadan amaçları için kullanmaktan çekinmez.

Utanmaz Adam daha sonra filme çekildi. Çizgi roman artık "dizi roman" olmuştu.

OKAN BAYÜLGEN'İN UTANMAZ ADAMI

2000'li yılların "Utanmaz Adam"ı, Türkiye'de çok şeyin değiştiğini görür ve bukalemun olmak zorunluluğunu kısa sürede kavrar. Zira ortalık mafya bozuntuları ve milleti soyan işadamlarıyla doludur. Üstelik gönlünde de bir kız vardır: Tokatlama girişimlerinde hep yardımcısı olduğu halde zaman zaman Utanmaz Adam'ın tokatlamasından nasibini alan kenar mahelle dilberi Yıldız. Korna ile ikisi her zaman Şeref'in yanındadır ama sık sık kazık yerler. Kadın gördüğünde ağzı sulanan Utanmaz Adam'ın yerini bir sevdiği olduğu halde kadınları kendine aşık etmekten ve kullanmaktan geri durmayan bir adam almıştır. Aşk, para ve eğlenceye düşkündür. Amaçlarına ulaşmak için adam tokatlayacakken zaman zaman korkunç bir mani de yaşar. Bazen içinde bulunulan durumda psikolojik bir sorgulamaya girer. Ülkelerarası yolculuklardan, casus ve savaşlardan ise eser kalmamıştır. Örnek aldığı ve hayranlık beslediği tek isim Türk filmlerinin kötü adamı Önder Somer'dir. En acımasız utanmazlıklarının bile, gördüğü örnekler karşısında zaman zaman solda sıfır kaldığını düşünür. Yine de sokakta sakin sakin yürürken eski bir arkadaşına rastlayıp, ağ-

lemun'un kişilik savaşı!

zından girip burnundan çıkarak onu bir tek donuyla ortada bırakabilecek kadar vicdansızdır.

Bir anda bir yabancı dili çok iyi konuşuyormuş gibi yapabilir. Bir kıraathanede bitirim delikanlıların arasında bıçkınlaşabilir. Çünkü herkesin bukelamun olması gereken bir ülkenin utanmaz adamıdır. Herkes bir dolandırıcının saat kulesini satmasına artık katılarak gülmektedir.

Türkiye'de bugüne dek karşımıza üç "Utanmaz Adam" çıktı! "O kadarcık mı?" demeyin. Biz en ünlülerinden sözediyoruz(!), değişik mecralarda halkın önüne çıkan kurgu utanmaz adamlardan. Bunların sonuncusu Okan Balyülgen tarafından canlandırılan ve atv'de altı bölüm halinde yayınlanan "Utanmaz Adam" adlı dizinin kahramanı Şeref Haktanır'dı. Para için her dolabı çeviren, hayatı tokatçılıktan ibaret gören, en yakın arkadaşı Korna'yı bile satabilen bir adamdı.

Ama o, ne ilk ne de sonuncusuydu utanmaz adamların. Daha önce de ünlü karikatürist Oğuz Aral'ın bir dönemin en çok okunan mizah dergisi Gırgır'da yayımlanan çizgi romanında izlemiştik bir başka "Utanmaz Adam"ın serüvenlerini. Başlangıçta kurallara uyan, utangaç bir kişilikten bir gün ar damarının "çat" diye çatlamasıyla utanmaz oluvermişti. O andan sonra her türlü kötülüğü mübah saymış, üstün zekası ve sevimliliğiyle her zaman olayların içinden sıyrılmasını bilmişti. Aral'ın kahramanı, diğerlerinden farklı olarak fantastik olaylar yaşayan bir tipti. Ülkeler arasında casusluk ilişkilerine karışır, zamanda yolculuk eder, görünmezlik kapısından geçerek görünmez olabilirdi.

SEVİLEN UTANMAZLAR

Bir başka "Utanmaz Adam" ise ünlü yazar Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 1934 yılında yazdığı ve bugün yedinci basımı yapılan romanın kahramanıydı. "Utanmaz Adam" adlı romanın kahramanı Avnussalah da şantajcı, ekonomik güçlüklerden çıkar sağlamayı bilen, hırsızlıkla başladığı utanmazlığını, insanlara şantaj yapabilmek için dernek kurmaya kadar vardıran biriydi. Üç "Utanmaz Adam" da dönemlerinin toplumsal çarpıklığını eleştirel bir bakışla dile getirdiler, halk tarafından da sevildiler. Her ne kadar atv'de yayınlanan dizi beklenen ilgiyi görmediyse de, üç utanmaz adamın incelenip hangisinin daha utanmaz olduğunun araştırıldığı bu yazıda bakalım hangisini "daha utanmaz" bulacaksınız. Bir şey daha, dizi film "Utanmaz Adam"ın beklenen ilgiyi görmemesinin sebebi yoksa utanmazlığın kanıksanmasından olmasın!

UTANMAZ AVNUSALLAH

Hüseyin Rahmi'nin romanındaki 1930'lu yılların "Utanmaz Adamı" Avnussalah, babası tarafından sürekli dövülen, annesi tarafından çok sevilen bir çocuk olarak büyür. Çocukluğu, erken yumurtlatmak için tavukların gerilerine çivi sokmak, babasının rakı bardağının içine işemek, ekmeğin karneyle satıldığı dönemde kardeşlerinin payını da yemekle geçer. Lokantalara girip karnını doyurduktan ve masadakilere ahlak üzerine söylev çektikten sonra hesabı üzerlerine yıkıp gitmekle utanmazlığa başlar. Bir aile dostunun hasta annesi için verdiği ilaç parasını afiyetle yemek sıradan işlerindendir.. Etin senede bir gün bir tutam görüldüğü yokluk dönemlerinde komşuların kedilerini boğazlayarak ziyafet çekmek onun için olağandır.

En yakın dostu ise Safder'dir. Zaman zaman kazık atsa da yanından ayırmadığı Safder'e, 40'ıncı kuralı kendisine saklayarak 39 kuralı öğretmeye çalışır. Taassubun kol gezdiği İstanbul'da bazı dergilere açık saçık hikayeler yazar ve hikayeler büyük ilgi görür. Bunun üzerine Safder'i de yanına alarak Yaralı Gönüllere Teselli Derneği'ni kurar. Dernek mühründe "Yerli ve Modern Ahlaksızlarla Savaş Heyeti" yazmaktadır. Görüştüğü insanların mahrem öykülerini dinleyip çare bulmaya çalışır görünen Utanmaz Adam hemen şantaja başlar. Bu dönemde fidye için 1-2 bin lira istenir. Avnussalah keskin zekalı, zor durumlardan bir çırpıda sıyrılıveren bir adamdır. Kadına düşkün değildir, aşka da inanmaz. ■

Birgün Safder'i de yanına alarak "Yaralı Gönüllere Teselli Derneği"ni kurar. Dernek mühründe "Yerli ve Modern Ahlaksızlarla Savaş Heyeti" yazmaktadır.

(Kaynak: Gazete Pazar, Nisan 1998)

Hayatı artık entrikalarla dolan Utanmaz Adam maceralarından birinde varlıklı bir ailenin gelinini kandırmayı başarır ve

Ustalarımızdan Latif Demirci'nin bir karikatürü.

KARA MİZAH MERKEZİ

"karikatürün de okulu mu olur?"

KARA
mizah merkezi

OLDU

BAŞVURU: TARIK ZAFER TUNAYA KÜLTÜR MERKEZİ, TÜNEL İSTANBUL
TEL: (0212) 293 12 70 (3 HAT) FAKS: (0212) 293 12 73

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜLTÜR İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI KARAMİZAH MERKEZİ AYLIK YAYIN ORGANIDIR

YIL 1
SAYI 3
MAYIS
1998

MİZAH KÜLTÜRÜ

Selahattin Duman son dönemin gazete köşeyazarları arasında mizahi üslubuyla sivrilen bir isim...

"BU DERGİ SİZİNDİR. ALABİLİRSİNİZ!"

YAYINLANDIĞI DÖNEMLERDE BÜYÜK İLGİ GÖREN SEVİMLİ TAVŞAN "YUKİ"NİN DERGİ SAYILARINDAN BİR KAPAK.